ՊԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համար 10 մէճիտ
» » Գաւառաց » 12 »
Վեցամսեայ » Կ. Պոլսոյ » 5 1/2 »
» » Գաւառաց » 6 1/2 »
Օտար Թղթատարով զրկուած 2 1/2 լիրա

Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 դրշ. երկու անգամի համար 2 դրշ է. աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կը լինի

ՄԱՍԻՍ
ԼՐԱԳԻՐ

30 ՓԱՐԱՅ — ՀԱՆԱՊԱԶՕՐԵԱՅ — 30 ՓԱՐԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԳԱ.
[illegible] վաճառուած — ծախքը
Խմբագրութեան վրայ
Լրագրոյս վերաբերեալ — որ եւ իցէ
գրութիւնք խմբագրի — ուղղուի
Կ. Պոլիս [illegible] փողոց — [illegible]
թիւ 33 Մասիսի գրասենեակը։
Ձանձրու ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր։
Զսպուած նամակ, յօդուած, եւայլն ետ չեն տրուիր։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Խառն. — Հեռագրական. — Ազգային լուրեր. — Ռուսիա, Թուրքիա եւ Հայք. Ընկերվարականք. — Ընտանիք. — Արդուենի գաւառը. — Առեւտրական. — Ազգանուէր Հայուհեաց Ընկ. — Թերթօն Մասիսի.

Կ. ՊՈԼԻՍ 30 ՄԱՐՏ

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Օսմ. կայսերական պանքային տնօրէն Պ. Ֆոսթըր նախընթաց իրիկուն կոչունք մը տուաւ ի պատիւ Օրլէանեան արքայազուն Շարթրի դքսին։ Անգլիական դեսպանատան գործակատար Պ. Ուինտհէմ դեսպանատան պաշտօնատարաց հետ ներկայ էր։ Կ'ըսուի թէ Շարթրի դուքսն այսօր Ռուսական թղթատար շոգենաւով մայրաքաղաքէս կը մեկնի ի Սեւաստոպոլ, ուստից Կովկաս պիտի երթայ։

Ռուսական դեսպան Պ. Տը Նելիտոֆ երկրորդ ծանուցագիր մը տուաւ Բ. Դրան և Թուրքօ-Ռուսական վերջին պատերազմէն մնացեալ Ռուս վաճառականաց տրուելիք հատուցմանց վճարումը պահանջեց։

Ատվէրթայզր լրագիրը կ'ըսէ թէ նախարարական փոփոխութեանց զրոյցները դարձեալ երեւան ելած են, սակայն մինչեւ ցարդ հաստատութիւն չեն գտած։

Կ'ըսուի թէ Չրագանի պալատան մէկ մասը Պուլղարիոյ Աղեքսանդր իշխանին բնակութեան պիտի յատկանայ, և թէ այս պատճառաւ այժմէն պատրաստութիւնք կը լինին։ Իշխանը 10ի չափ քաղաքային և զինուորական բարձրաստիճան պաշտօնատարներ պիտի ունենայ իւր հետ։

Քանի մ'օրէ ի վեր հրաման տրուած է արքունի նաւարանին, որպէս զի կայսերական իզզէտտին շոգենաւը նորոգելով կահաւորէ։ Իզզէտտին շոգենաւն առաջին հրամանին ճամբայ ելնելու կը պատրաստուի, և կը կարծուի թէ Պուլղարիոյ Աղեքսանդր իշխանն առնուլ բերելու համար Վառնայ պիտի երթայ։

Կ'ըսուի թէ դեսպանք վաղը մասնաւոր գումարում մը պիտի ունենան և Լիբանանու կառավարիչ Ռիւսթէմ փաշայի յաջորդին ընտրութեան նկատմամբ իրենց կարծիքները պիտի փոխանակեն։ Եթէ համաձայնութիւն գոյանայ, դեսպանք հաւանականաբար շաբաթ օրը Բ. Դուռը պիտի գումարուին Լիբանանու կառավարչութեան խնդիրը կարգադրելու համար։

Վագըթ կ'ըսէ թէ Բ. Դուռը Պուլղարիոյ տարեկան հարկն որոշել տալու համար վերստին պնդեր է մեծ տեղութեանց քով, և թէ Գերմանիա և Աւստրիա հաւանութիւն ցուցեր են Բ. Դրան առաջարկին։

Վագըթ պաշտօնատարաց ամսականներուն կանոնաւորապէս վճարման նկատմամբ նախարարաց խորհրդոյ վերջին նիստերուն մէջ տեղի ունեցած խորհրդակցութեանց վրայ ստացած տեղեկութիւններէն առնլով կը ծանուցանէ թէ Այտընի, Պրուսայի և Քարասիի կուսակալութեանց եկամուտներուն 0/0 ին 70ն Օսմ. կայսերական Պանքային կապելու և պաշտօնատարաց ամսականները Պանքային ձեռամբ կանոնաւորապէս վճարելու դիտաւորութիւն կայ և այս մասին վերջնական որոշման մը կ'սպասուի եղեր։

Արդէն ծանուցինք թէ նախարարաց խորհուրդն իւր վերջին նիստերէն միոյն մէջ ծխախոտի Րէժիին պայմանագիրն ու հիմնական կանոնագիրն ընդունելով պաշտօնական տեղեկագիրն (մազպաթան) ստորագրած էր։ Մեծ Եպարքոս Բարձր. Սայիտ փաշա կիրակի օրը կայսերական պալատը ղրկեց յիշեալ տեղեկագիրը։

Վագըթ կ'ըսէ թէ ծխախոտի Րէժիին խնդրոյն համար Բ. Դրան և Օսմ. կայսերական Պանքային միջեւ բացուած բանակցութիւնք վերջացած լինելով, այժմ Բումելիի երկաթուղեաց խնդիրը ձեռք առնուած է։ Բ. Դուռը Բումելիի երկաթուղեաց արտօնութիւնը Պ. Հիրշէն առնելու և Օսմ. կայսերական Պանքային ձեռամբ կազմեալ ընկերութեան մը յանձնելու դիտաւորութիւն ունի եղեր. ուստի այս խնդրոյ վրայ այժմէն բանակցութիւնք սկսած են Բ. Դրան և յիշեալ Պանքային միջեւ։

Բերայի մէջ զրոյց կը պտըտի թէ, կ'ըսէ Վագըթ իւր այս աւուր թուով, Անգլիական կառավարութիւնն հրահանգ ղրկեր է իւր Կ. Պոլսոյ գործակատարին, որպէս զի ուժ տայ այն ձեռնարկներուն, զորս Բ. Դուռը պիտի ընէ մեծ տէրութեանց մօտ Պէրլինի դաշնագրին Թուրքիոյ նպաստաւոր յօդուածոց գործադրութիւնը պահանջելու համար։

Արդէն ծանուցինք թէ Եանեայի կուսակալ Մուսթաֆա Ասիմ փաշան Շքոտրա հասած է։ Շքոտրայէն եկած վերջին տեղեկութիւնք կը ծանուցանեն թէ Ասիմ փաշա գաւառին մէջ բարեկարգութիւնը վերահաստատելու, հասարակաց անդորրութիւնն ապահովելու և Գարատաղցւոց ու Ալպանիացւոց միջեւ շարունակաբար ի գործ դրուած փոխադարձ վրէժխնդրութեանց վերջ տալու համար լիազօր իշխանութիւն ստացած է Բ. Դռնէն։ Նախնական միութիւնն արդէն գործի սկսելով մանրախոյզ քննութիւն մը բացած է Շքոտրայի շրջակային մէջ լուպանեալ Գարատաղցի Սթէֆանի վրայ ձեռներպանքն սպանման պարագաներուն վրայ։

Ցռաջագոյն ծանուցինք թէ կայսերական կառավարութեան կողմէ Ֆռանսայի երկրագործական վարժարանները ղրկուած աշակերտք՝ իրենց ուսումն աւարտած լինելով մայրաքաղաքս պիտի վերադառնային։ Կը լսենք թէ յիշեալ աշակերտք անցեալ ուրբաթ օր մայրաքաղաքս վերադարձած են և թէ առեւտրական ու երկրագործական նախարարութեան պաշտօնատան մէջ այլ և այլ պաշտօններու պիտի կոչուին։

Ադրիանուպոլսոյ դատական քննիչ Բէքիթէպ էֆէնտի, որ երեք ամսէ ի վեր մայրաքաղաքս եկած է արձակուրդով, իւր պաշտօնատեղին վերադառնալու կը պատրաստուի։

Կը յիշեն ընթերցողք թէ Վագըթ իւր երկուշաբթի աւուր թըւով ծանր ակնարկութիւն մ'ըրած էր առեւտրական և երկրագործական նախարարութեան դէմ, ըսելով թէ ձեռքը ձեռքին վրայ դրած նստած է։

Ցպագրական տեսչութիւնը ծանուցանելով թէ առեւտրական և երկրագործական նախարարութեան ջանից շնորհիւ Թուրքիոյ վաճառականութիւնն ու երկրագործութիւնը կը յառաջդիմեն, պաշտօնապէս կ'ազդարարէ Վագըթի որ այսուհետեւ այնպիսի անվայել լեզու գործածելէ զգուշանայ։

Վագըթ իւր այս աւուր թուով կ'ըսէ թէ Կ. Պոլսոյ մասին ուշադրութեան արժանի լուրը սպանութեանց և գողութեանց նման ոճիրներուն շատնալն է։ Օրինակի պատճառ, կը յարէ յիշեալ լրագիրը, մեծ շուկայի Պեզեստէնը ցարդ ապահով տեղ մ'էր, բայց վերջին օրերս հոն պատահած մեծ գողութիւնն ամենուն, մանաւանդ շուկայի մարդոց մեծ յուզում պատճառած է, և այս ալ արդարեւ ցաւալի բան մ'է։

Թէրճիմանի Հագիգաթ կը ծանուցանէ թէ ոստիկանութեան նախարար Ֆայըզ փաշա և Բերայի ոստիկանապետ Պաշիր փաշա իմանալով որ Կ. Պոլսոյ մէջ ժամանակէ մ'ի վեր ծածուկ ընկերակցութիւն մը կազմուած է, որ կեղծ կնիքներ շինելու, այս ու այն անձին դէմ սուտ վկայութիւն տալու և ապօրէն միջոցներով ուրիշ նմանօրինակ ոճիրներ գործելու կը պարապի, լրտեսներ հաներ են այդ ընկերակցութեան անդամներն երեւան հանելու համար։ Լրտեսաց ջանքերն յաջողութեամբ պսակուեր են, ու րովհեաեւ ընկերակցութեան անդամներէն մին ձեռք անցեր է, և միւսներն ալ գտնուելու վրայ են եղեր։

Ղալաթա-Սէրայի դէմ Նորաշէն տան մը մէջ բանող գործաւոր մը նախընթաց օրը տանը վերնայարկէն վար իյնալով քանի մը ժամ յետոյ մեռաւ։

Եգիպտական լրագիրք կը ծանուցանեն թէ Մանսուրայի և Տիմիաթի կողմերն արջառաց հիւանդութիւն ճարակելով մեծ կոտորած կ'ընէ։

Վագըթ կ'ըսէ թէ ներքին գործոց նախարարութիւնը ստուգելով որ մայրաքաղաքիս բնակիչները կալուածական տուրքէն 5–6 հարիւր հազար ոսկի պարտք ունին արքունի գանձուն, մանաւանդ թէ այս գումարին մեծ մասն հարուստ անձանց պարտքն է, երէկ պաշտօնագիր մ'ուղղելով քաղաքապետութեան՝ իրենց տուրքերը չվճարող հարուստներուն ցանկը պահանջեր է։

Բերայի ոստիկանութիւնը նախընթաց օրը Ղալաթիոյ մէջ տուն մը կոխելով երկու Յոյն ձերբակալեց, որք ծանր ոճիր մը գործած լինելու ամբաստանութեան ներքեւ են։

Վիճ. Սուլթանն հրաման ըրաւ որ գաղթական աղքատ աղայոց թոյլ չտրուի փողոցներու մէջ մուրալ։ Քաղաքապետութիւնը՝ սոյն բարձր հրամանին համեմատ՝ աղքատ և մուրացիկ գաղթական տղայքը ժողովելով արքունի նաւարանը կը ղրկէ, որպէս զի հոն այլ և այլ գործերով պարապին։

Կայսերական արուեստից վարժարանին (Մէքթէպի Սանայի) տնօրէնութիւնը ծանուցանելով թէ յիշեալ վարժարանին մէջ երկրագործական ամեն տեսակ գործիքներ կը շինուին, հրաւէր կը կարդայ Թուրքիոյ երկրագործաց որպէս զի իրենց պէտք եղած գործիքներն այսուհետեւ յիշեալ վարժարանէն առնուն։ Ըստ շինուած երկրագործական գործիքները գիմացկունութեան և աժանութեան կողմէ գեր ի վերոյ են եղեր Եւրոպայէն բերուածներէն։

Ժուրնալ տը Քոնսթանթինոբլ կ'ըսէ թէ վերջին օրերս Կարինէն երկու նամակ ստացած է, որք կարծեցեալ դաւադրութեան մը պատճառաւ ձերբակալեալ դժբաղդ Հայոց կրած նեղութիւններուն վրայ կը խօսին երկարօրէն։ Բայց նախապատիւ համարեր է չհրատարակել այդ նամակներն, [illegible] են եղեր, այլ այնպիսի անձանց կողմէ, որք իրենց պարագ համարած են կուսակալին ընթացքը քննադատել ամենախիստ խօսքերով, որոց իւր սիւնակներուն մէջ երեւիլը չէ ուզեր։ Բայց բարձր պաշտօնատարի մը նկատմամբ քիչ մը կծու բացատրութիւններ արտատպելու մասին իւր ըրած զգուշութեանէն բնաւ չհետեւիր եղեր թէ ինք լռութիւն պահել կ'ուզէ իրաց այնպիսի վիճակի մը վրայ, որոյ երկարումը մեծ վնաս կը հասցունէ կառավարութեան։ Իւր զանազան աղբիւրներէ առած բոլոր տեղեկութիւնք կը հաստատեն եղեր թէ Կարնոյ մէջ բանտարկեալ խեղճ Հայերը դատապարտելու ո՛չ թէ ծրագիր, այլ գաղափարն իսկ ունեցած չեն։ Ուստի հրաւէր կը կարդայ կայսերական կառավարութեան որ զանոնք իրենց ընտանեաց վերադարձընէ։

Լրագիրք ոմանք կը ծանուցանեն թէ 70—80 միլիոն ոսկի հարստութիւն ունեցող Պ. Ճէյ Կուլտ անուն Ամերիկացին մայրաքաղաքս հասած է. սակայն մեր տեղեկութեանց նայելով եկողն ո՛չ թէ Պ. Ճէյ Կուլտ, այլ ուրիշ հարուստ Անգլիացի նաւայարդար մ'է։

Լոնտոնի Պահպանողական Ս. Ճէյմս Կէզէթ լրագիրը կ'ըսէ թէ «Երբ սահմանակից պետութեանց թագաւորներն և իշխաններն համախմբուին ի Մոսկուա, թագադրութեան հանդէսէն զատ բաւական նիւթեր պիտի ունենան խօսակցելու։ Միայն Հայաստանի մէջ չէ որ Արեւելեան խնդրոյն վերաբացման անհաճոյ նշանները կը տեսնուին։ Եւրոպիոյ սահմանագլխոյն վրայ գտնուող փոքրիկ պետութեանց վիճակն ալ ծանր մտահոգութիւն կրնայ պատճառել։ Գարատաղցիք կռիւ ունին իրենց Ալպանիացի դրացեաց հետ։ Պուլկարիոյ կառավարութիւնը բոլորովին կը ռուսանայ և ազատականք կը յուսահատին. բայց Ռուսական Բրօբականտան Արեւելեան Բումելիի մէջ ալ յառաջ կը տանի։ Ռուս թերթեր դայրոյթ կը յայտնեն Լոնտոնի Դեսպանախորհրդին որոշմանց դէմ. իսկ Ռումանիա ամենեւին չուզեր ընդունիլ Լոնտոնի դաշնագրին տրամադրութիւններն, և միւս կողմէ կ'աշխատի իւր հզօր դրացւոյն՝ Աւստրիոյ կայսրութեան ձեռքէն խլել Թրանսիլվանիան»։

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Լոնտրա 10 ապրիլ.

Լորտերու ժողովն իւր անցեալ գիշերուան նստին մէջ ընդունեց պայթուցիկ նիւթոց վրայ լինելիք հսկողութեան օրէնքը։

Թագուհին այսօր իսկ պիտի վաւերացնէ այդ օրէնքը։

Ֆէնիաններուն բանտարկուած բանտերուն պահապան զօրքերը մեծապէս աւելցան։

Արտաքին գործոց նախարար Կրանվիլ կոմսն, որ վերջին օրերս հիւանդ էր, ապաքինած է, սակայն դեռ դուրս չելներ սենեակէն։

Վիեննա 11 ապրիլ.

Այս աւուր լրագիրք կը ծանուցանեն թէ Աւստրիոյ կայսրն որոշած է ի մօտոյ այցելութիւն մը տալ Իտալիոյ թագաւորին։

Նայէ Ֆրայէ Բրէսէ լրագիրը կ'ըսէ թէ Իտալիոյ Ումպէրթոյ թագաւորն Գերմանիոյ կայսեր հետ տեսակցութիւն մ'ունենալու համար Պէրլին պիտի երթայ։

Ֆրէմտէնպլաթ լրագիրը կ'ըսէ թէ Աւստրիոյ կայսեր այցելութիւնն ընդունելէ յետոյ Իտալիոյ թագաւորին Պէրլինի արքունեաց տալիք այցելութիւնը չպիտի փոխէ արդի քաղաքական կացութիւնն. եւ պէտք չէ նոր դաշնագրի մը կնքման սպասել. միայն բարեկամական յարաբերութիւնները լաւ եւս պիտի սահմանուին։

Պէրլին 11 ապրիլ.

Կոմսատանդին մեծ դուքսը ներկայ պիտի գտնուի Ռուսիոյ կայսեր թագադրութեան։ Լրագիրք կը պարսաւեն այն տուրքը, զոր Ռուսիոյ կառավարութիւնն հրամայած է դնել անցագրոց վրայ։

Աթէնք 10 ապրիլ.

Պուլղարիոյ իշխանն ապրիլ 30ին հոս պիտի հասնի եւ երեք օր մնալէն յետոյ Գարատաղ պիտի երթայ։ Հաւանական է որ Գարատաղի իշխանին հետ Մոսկուայ երթայ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՀՐԱՒԷՐ

ԱՌ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՍ

Ազգ. Ժողովոյ Ժթ. նիստը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ Ուրբաթ, 1 ապրիլ ի Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցի Ղալաթիոյ։

Ատեանը պիտի բացուի ժամ 7 1/2 ին։

Հրաւիրեալ են Ազգ. Երեսփոխանք իրենց ազգասիրական պարտականութիւնը կատարելու փութալ։

Մնամ աղօթարար
ՊԱՏՐԻԱՐՔ Կ. ՊՈԼՍՈՅ

29 մարտ 1883

ՕՐԱԿԱՐԳ

Ա. Վիճաբանութիւն ի վերայ վարչական դրութեան.

Բ. Խնդիր կաթողիկոսական.

Գ. Տեղեկագիր Քննիչ Յանձնաժողովի ի մասին Խփէքճեան Հ. Էֆ.ի Երեսփոխանական խնդրոյն.

Դ. Փակումն Ազգային Ժողովոյ 82 ի Նստաշրջանի։

Կը լսենք թէ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն և Քաղ. Ժողովոյ Ատենապետ Վսեմ. Սիմոն պէյ Մագսուտեան երէկ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին հետ տեսակցութիւն մ'ունեցած են, որոյ միջոցին խնդրեր են որ Երուսաղեմի պարտուց վճարման համար Պատրիարքարանի կողմէ Բ. Դուռը ներկայացուած ծրագրին վաւերացումն ու գործադրութիւնը փութացուի։

Ս. Էջմիածնի կաթողիկոսական Տեղապահ Գեր. Մակար Սրբազան, յանուն Ազգային Ժողովոյ Ս. Պատրիարք Հօր քաշած հեռագրին պատասխանելով, կը յայտնէ թէ իւր Էջմիածին հասնելէն առաջ, Սինոդն, ինչ ինչ պարագայից աչքիւ, հարկ համարած էր Ռուսիոյ կայսերական կառավարութեան դիմելով խնդրել որ նոր կաթողիկոսին ընտրութիւնն յառաջիկայ 1884 տարւոյ մայիս ամսոյն թողուի, և թէ կառավարութիւնն հաւանութիւն տուած է այս առաջարկութեան։ Մակար Սրբազան կը յարէ թէ, ըստ այս կարգադրութեան, Սինոդն այժմ կը գրէ այն շրջաբերական հրաւիրագրերը պատրաստելու, որք ի մօտոյ պիտի ղրկուին ամեն կողմ, կաթողիկոսի ընտրութեան մասնակցելու հրաւիրելով Հայ Ազգը։

Երէկ Ուսումնական Խորհրդոյ ժե. նիստը տեղի ունեցաւ Ղալաթիոյ Մատենադարանին մէջ։

Խորհուրդը, Սովկիոյ Յանձնախմբին, Եդեսիոյ, Շապին Գարահիսարի, Եօզղատի, Ռոտոսթոյի և Տրապիզոնի ազգային վարժարանաց, Պալատու, Կէտիկ-փաշայի և Օրթագիւղի ուսուցչաց և պարսկերէն կիլիստանի հայերէն թարգմանութեան խնդիրներովը զբաղեցաւ։

Գարակէօմրիւկի ազգային վարժարանաց տեսչութեան կողմէ Ուսումնական Խորհրդոյ հարցարանին ի պատասխանի յղուած տեղեկագիրը նկատողութեան առնուեցաւ և գոհացուցիչ գտնուեցաւ։ Այս առթիւ որոշուեցաւ հրաւէր կարդալ հոգաբարձութեանց, որ փութացնեն իրենց տեղեկագիրներն, որպէս զի կարելի լինի կրթական ընդհանուր յայտագրի պատրաստութեան ձեռնարկել անյապաղ։

Դատական Նախարարութեան կողմէ յԱզգային Պատրիարքարան ուղղեալ պաշտօնագիր մը, ծանուցանելով որ ապատաւորութիւն ը[illegible] կը խնդրէ որ ամեն դիւրութիւն տրուի արձանագրիչ պաշտօնէից։ Ս. Պատրիարքն Հայրն ըստ այսմ շրջաբերական մը ղրկեց Թաղական խորհրդոց։

Քաղաքական Ժողովը Վանօրէից խորհրդոյ անդամ ընտրած է Կարնեցի Պալլարեան Մեծ. Համազասպ էֆէնտին։ Խորհրդին կազմութիւնն այսպէս ամբողջացած լինելով, իւր առաջին նիստը շաբթուս մէջ պիտի գումարի։

Բաբերդէն եկած լուրեր անդոհացուցիչ են։ Ամբրոսիոս վարդապետի խնդիրը ծանօթ է մեր ընթերցողաց, և այդ պատճառաւ տեղացւոց մէջ ծագած գրգռութիւնը տակաւին վերջ չէ գտած։ Բաբերդի մօտ Խուփս գիւղի ազգայինք, Ս. Քրիստափոր վանքին վարչութեան դէմ, որ Ամբրոսիոս վարդապետին ձեռքը կը գտնուի, իրենց դժգոհութիւնն յայտնելու լաւագոյն միջոց մը չկրնալով գտնել, վանքը կը կոխեն, արջառներն ու ոչխարները կ'առնուն և Բաբերդ տանելով ի վաճառ կը հանեն։ Գիւղացիք միանգամայն ծանուցեր են Ամբրոսիոս վարդապետին, որ իւր անձնական գոյքերն յիշեալ վանքէն վերցնէ, ապա թէ ոչ զանոնք եւս գրաւելով ի վաճառ պիտի հանեն։ Ամբրոսիոս վարդապետ կառավարութեան կը դիմէ, բայց տակաւին յայտնի չէ թէ կողոպտուած անասունք կը գտնուի՞ն, կամ եթէ կը վաճառուին՝ արդիւնքն ի՞նչ կը լինի։ Ս. Պատրիարք Հայրը վերստին գրեց Տրապիզոնի Առաջնորդին որ փութայ երթալ ի Բաբերդ, և տեղւոյն վրայ քննութիւն մը կատարելով, վիճակայնոց և Ամբրոսիոս վարդապետի միջեւ ծագած խնդրոյն կարգադրման աշխատի։ Մեք ալ կը յուսանք որ մինչեւ որ այս քննութիւն կատարուի, Բաբերդի ազգայինք, քաղաքացի թէ գիւղացի, բաւական ողջմտութիւն և ազգասիրութիւն կ'ունենան հանրային կարգաց ու կանոնաց դէմ չվարուելու և օրինաւորութեան սահմանէն դուրս չելնելու համար։

ՌՈՒՍԻԱ, ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՀԱՅՔ

—o—

Լուքեէն Լէօբէռ իւր երէկի թուոյն մէջ յօդուած մի հրատարակելով կ'ըսէ թէ Ռուս կառավարութիւնը փութով յառաջ կը տանի Հայաստանի տեղագրութեան գործն ։ Այս երկրաչափական գործողութիւնք գաղտնապէս բայց կատարեալ եղանակաւ մի ի գլուխ կը հանուին ։ Այս գործը կատարող սպայք և երկրաչափք պէտք եղած հրամանները Տփղիսէն կ'առնուն, և թուով 80–100 են ։ Երկրին հագուստն և փէս կը կրեն, և միայն գրպանի փոքրիկ գործիքներով կը կատարեն տեղագրութեան աշխատութիւններն ։ Անոնք երեք մասի բաժնուած են ։ Առաջին մասին վերաբերող ամրագիծները քաղաքաց, գիւղօրէից և վաններու դիրքը, բլուրներու և լեռներու բարձրութիւնն և գետերու, ջրոց ընթացքներու և ճամբաներու ուղղութիւնը կ'որոշեն, և կ'արձանագրեն փոքրիկ գրպանի քարտէսներու վրայ, և երբ գաւառի մը մասին այս աշխատութիւնք լրանան, այդ քարտէսներ Տփղիսի կեդրոնական սպայակոյտին կը ղրկուին, որ զանոնք համեմատելով, փորձի համար երկրին մէկ ընդհանուր քարտէսը կը շինէ ։ Տեղագրաց երկրորդ մասն, այս քարտէս ի ձեռին, այն գաւառները կ'երթայ, և տեղւոյն վրայ կը կատարելագործէ զայն ։ Կեդրոնն այս երկրորդ քարտէսն ալ քննելէ յետոյ, տեղագրաց երրորդ մասին կը յանձնէ, որ միեւնոյն տեղերն երթալով, այս քարտէսը կը սրբագրէ, պակասները կը լեցնէ և որչափ հնար է կատարել քարտէսի մը վիճակին մէջ կը դնէ ։ Այս գործողութիւն քիչ մ'աւելի երկար է քան սովորական պայմանաց մէջ կատարուած տեղագրութիւն մը, բայց արդիւնքը սա է որ Ռուս սպայակոյտն ադով բաւական մանրամասն և ճիշդ քարտէս մը կ'ունենայ, որ զինուորական զօրութեան մը շարժմանց առաջնորդելու և ռազմագիտական հաշիւներու հիմ մը լինելու կրնայ ծառայել ապահովապէս ։

Այս երկրագործութեան [illegible] անկարելի է չհետեւիլ թէ, կ'ըսէ Լէօբէռ, Ռուսիա մի որոշ նպատակ ունի զինուորական գործողութիւն մը կատարելու այն երկրի (Հայաստանի) մէջ, որոյ տեղագրութիւնը պատրաստել կուտայ ։ Սա առ այժմ զգուշական միջոց մ'է, զոր Ռուսիա, իւր արդի սահմանագլխին թերութիւնները (*) տեսնելով, կրնայ բանաւորապէս ի գործ դնել, գիտնալու համար չէ թէ ո՛ր ուղղութեամբ այդ սահմանագլուխ պարտի ընդարձակուիլ, այլ ո՛ր կողմէ տկար է և յարձակման կրնայ ենթարկուիլ (*) ։ Բաց ի սմանէ, Ռուսիա կրնայ բաւական իրաւամբ առարկել թէ, հրապարակաւ յայտարարուած լինելով որ անհանգստութեան զգացում մը կայ ժողովրդեան ինչ ինչ տարրոց մէջ, (Հայոց մէջ ըսել կ'ուզէ) այդ զգացում իրաց այնպիսի վիճակ մը կրնայ յառաջ բերել, որ Ռուսիոյ կողմէ զինուորական գործողութիւն մը հարկաւոր ընէ, և թէ պէտք է պատրաստ լինել այդպիսի պատահականութեան մը համար ։ Այլ ինչ որ չլինի չարժառիթն, իրողութիւնն այն է թէ Ռուսիա քանի մը շաբաթէն Հայաստանի զինուորական մէկ ամբողջ քարտէսը պատրաստել սրբած պիտի լինի ։

Լէօբէռ կը շարունակէ, սա աւելցնելով որ նոյն սխալ տեղեկութիւններն աւելցնելով Հայկական գործոյ արդի վիճակին վրայ ։

«Թէ Հայ ժողովրդեան մէջ քիչ մը անհանգստութիւն կը տիրէ, կրնայ գուշակուիլ տեսնելով որ Հայք ո՛րչափ փափաք կը ցուցնեն Էջմիածնայ կաթողիկոսին ընտրութիւնը փութացնելու մասին ։ Պետրոպաւլոյ Առաջնորդ Մակար Սրբազան, որ այժմ տեղապահական պաշտօն կը վարէ, անխտրական հաւնութիւն կը ներշնչէ Հայոց, ըստ որում Ռուս կառավարութեան մարդն է (*) ։ Ուստի Հայք կը վախնան որ եթէ նոր կաթողիկոսն աւանդական մէկ տարւոյ պայմանաժամին մէջ չընտրուի, Մակար Սրբազան կրնայ ժամանակ գտնել այնպիսի ազդեցութիւն մը հաստատելու, զոր ի զուր. ջանալ յետոյ

անհնար լինի ։ Այս վախով, Հայոց Ազգ. Ժողովն Էջմիածնայ Սինոդէն խնդրած է որ կաթողիկոսին փութով ընտրութեան համար խրախ մի ստանայ Ռուս կառավարութենէն (*) ։ Այս իրողութիւն լոկ միջանկեալ կերպիւ վերաբերութիւն ունի Օսմանեան Թուրքիոյ մէջ Ռուսական գործունէութեան հետ. բայց Հայոց զգացման ուղղութիւնը ցոյց կուտայ ։ Կրնանք նաեւ յիշել թէ կարնոյ Օսմ. իշխանութիւնք տակաւին բանաւոր չեն համարած արձակել այն Հայերը, զորս չորս ամիս առաջ ձերբակալած էին՝ ռուս գործակալաց վերագրուած յեղափոխական ծրագրոյ մը մասնակցած լինելու կասկածանօք ։ Ցակաւին բանտը գտնուող մարդոց թուոյն նկատմամբ տեղեկութիւնք կը տարբերին, բայց առնուազն 75 հոգի պէտք է լինին ։

«Լոնտոնի կառավարական լրագրաց լեզուէն դատելով, կրնանք հետեւցնել թէ Անգլիական կառավարութիւնը տրամադիր չէ գործօն մասնակցութիւն մ'ունենալու փոքր-Ասիոյ դէպքերուն մէջ, որովհետեւ այդ կողմեր բարենորոգմանց գործին իրեն վրայ միայն յուսահատական զգացում մ'ազդած է Անգլիոյ ։ Ողբալի է որ այդպիսի զգացում մը յառաջ եկած լինի, մանաւանդ թէ Անգլիա ո՛րչափ անտարբերութիւն ցոյց տայ, Ռուսիա բնականաբար այնչափ աւելի գործունէութիւն ի հանդէս պիտի հանէ ։ Բայց իրողութիւնն ինքնին անժխտելի է ։ Թէ Թուրքիա 1878 յունիս 4ի դաշնագրին համեմատ փոքր Ասիոյ բարենորոգմանց ձեռնարկելով ինչ կրնար շահիլ, ենթադրաբար ևեթ կրնանք հաշուել. բայց իրաց արդի վիճակին մէջ, հաւանական է որ կորուստ մ'ընէ ։ Բայց Դուռն ալ գիտէ զայս, և նախարարութեան իմաստութենէն կրնանք սպասել որ այս մօտալուտ վտանգի առաջքն առնուի ։»

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՔ

—==—

Ա.

Ֆրանսական Հասարակապետ (Բօ-[illegible]) մէկ անդամն, որ ընդհանուր նե[illegible] աքսորավայրէն Եւրոպա վերադարձած էր, Ֆրանսայի Ընկերվարականաց տեսակներուն եւ անոնց մէն մի խմբին նպատակներուն վրայ հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ Թօյմզին, որ կը յայտնէ թէ հեղինակին մէջ բերած իրողութեանց ստուգութեան կասկած չէ ։

«Անհնար է ժխտել թէ Ընկերվարութիւն (Սօսիալիզմ) կոչուած բանն հետզհետէ մեծագոյն կարեւորութիւն կը ստանայ ։ Նա ծագում առած է գործաւորաց կուսակցութեան (Բօռթի օուվրիէ), որ 1881 յուլիս ամսոյ Ֆրանսական ընտրութեանց մէջ աւելի քան 60,000 քուէ ունէր ։ Կուսակիցներ ունի, որք, Անիշխանական անուան ներքեւ, վերջերս դատապարտութիւն մը կրեցին ի Լիոն ։ Իւր մէջ կը պարունակէ փախճանեալ Պլանքիի հետեւող խմբակներ, որք իրենց հիմնադրին մահէն ետքն ալ կենդանութիւն ցոյց կուտան ։ Ի վերջոյ, Երեսփոխանաց Ժողովոյ Արմատական կոչուած ծայրայեղ Հանրապետական անդամք, զգալով որ իրենց հիմնադրերը չհամապատասխաներ քաղաքաց չքաւոր դասերուն արդի բաղձանաց, կ'աշխատին ընդարձակել զայն՝ ընդունելով գործաւորաց կուսակցութեան հիմնական մեծագոյն մասերն, որպէս [illegible] վերաքննութիւն այն պայմանագրոց որք [illegible] յանձնած են հանրային [illegible] ներ, հանքեր, երկաթուղիներ, ջրանցքներ, և այլն, նկատմամբ վրայ տուրքի մը հաստատում, որ եկամուտին հետ աճի, և այլն ։ Երեսփոխանաց Ժողովոյ այս Արմատական անդամք հիմա պատիւ կը համարին կրել այն ընկերվարական ժապաւէններ, զորս մի քանի տարի առաջ կ'արհամարհէին իբրեւ անպատուաբեր ։ Սա իրողութիւն ինքնին, թէ Ընկերվարականք այսօր ո՛րչ կուսակցութիւն մ'եղած են, որ խորհրդարանին մէջ ներկայացուցիչներ ունի, որոց խմբակին ձգտումներն ի հաշիւ առնելու կը պարտաւորի կառավարութիւնը, կուսակցութիւն մը. կ'ըսենք, որ Պ. Բիքմանոյի նման առեւտրականներ

յառաջ կը բերէ, որոց ուշադրութեամբ մտիկ կ'ընեն միւս կուսակցութիւնք, և որ օր մը պետութեան ղեկը վարելէ յուսահատ չէ, ահա լոկ այս իրողութիւն կը բաւէ ցոյց տալու թէ կարճ ժամանակի մը մէջ ո՛րպիսի հսկայական քայլեր առած է ընկերվարութեան նոր վարդապետութիւնն ; որ պարզապէս կ'առաջարկէ հիմնովին փոխել և վերակազմել քաղաքական, տնտեսական և բարոյական ընկերութիւնն իւր ամբողջութեամբ ։

«Իմ նպատակս դուրս է Եւրոպիոյ միւս մասանց և Միացեալ-Նահանգաց մէջ ընկերվարական շարժման յառաջ բերած արդիւնքը թելել՝ առաւել ոյժ տալու համար իմ խորհրդածութեանս. բայց չեմ կրնար չյիշել գոնէ Գերմանիան, ուր Ընկերվարականաց ծաւալումն ու յառաջդիմութիւններն արդէն բարձր կէտի մը հասած են ։ Սոցա ուսմունքն խնդրոյն վրայ Մարքսի և Լասալի տեսութեամբք ու գաղափարներով տոգորուած ուղեղներուն թիւն 500 հազարէն մինչեւ 600 հազար կը հաշուի ։ Գիտնամք կը գործածեմ «ուղեղներ» բառը փոխանակ «մարդիկ» ըսելու, որովհետեւ Գերմանացիք մանաւանդ գաղափարականներ են, մինչդեռ Ֆրանսացիք միանգամայն փիլիսոփայներ և գործի մարդիկ են ։ Սակայն, այդ ուղեղներ կը հաշուին ընտրական վէճերու մէջ, որպէս ցոյց տուին՝ լուրջ Ընկերվարականներու հոծ խմբակ մը ղրկելով Գերմանիոյ խորհրդարանը ։ Պիզմարք իշխանին զսպողական միջոցները բաւական չեն եղած կասեցնելու ընկերվարական հոսանքն, և հետաքրքրական է տեսնել թէ իշխանն ինք եւս պետական Ընկերվարութեան մը փորձ փորձեց՝ իւր ծրագրաց և իւր հապէս կառավարական բնաւորութեանց համաձայն եղանակաւ մը ։

«Այսպէս ուրեմն, ընկերային խնդիրն աւելի կամ նուազ ընդարձակութեամբ գոյութիւն ունի ճարտարութեան ու խելքի բոլոր կեդրոններուն մէջ. երբեմն կը սպառնայ գործադուլներու ձեւն, որք այնչափ վնասաբեր են այն չափով [illegible] է. կը սպառնայ քաղաքային ներքին պատերազմներ աւելցնել արտաքին պատերազմաց վրայ. ի մի բան այնչափ ստիպողական հանգամանք ըստացած է, որ ամէն կուսակցութեանց քաղաքագէտք ու լրագրապետք սկսած են իբրեւ սովորական խօսք կրկնել յաճախ թէ. «պէտք է ի գործ դնել բարենորոգումներ, որք գոհացում տան ամենէն բազմաթիւ և միանգամայն ամենէն աղքատ դասուն պէտքերուն» ։

«Բայց ի՞նչ պէտք է լինին այդ բարենորոգումներ ։ Ուրի՞նք որոշ հիմնագիր մը այդ բարենորոգմանց ։ Ահա հոս Բաբելոնի աշտարակը կը մտնենք ։

«Կառավարութիւնք, որք աշխատութեան և դրամագլխոյ, կամ գործաւորաց և գործատեարց փոխադարձ յարաբերութեանց մէջ փոփոխման արժանի բան մը չեն տեսներ, կը գովեն խնայութեան ոգին և կը քաջալերեն այն ընկերակցութիւններ, որոց նպատակն է գործաւորաց շաբաթականներէն մէկ մէկ փոքրիկ գումար վար դնելով, անոնց սփոփման գործածել երբ ծերութեան կամ հիւանդութեան, և ուրիշ նմանօրինակ մարդասիրական հաստատութիւններ ։ Իսկ Արմատականք մտքի մէջ կը թողուն այս կէտ, և ազատութեան, հաւասարութեան և եղբայրութեան վրայ ընդհանուր խօսքերով կը շատանան ։ Ընկերվարականներն ալ, որ դպրոցական[illegible]ներուն, կը պահանջեն ո՛չ [illegible] թէ ժողովրդեան [illegible] այն ստուարաթիւ չքաւոր դասուն վիճակի [illegible] բումն, այլ մի կատարեալ կերպարանափոխումն ։ Անոնց մեթոտները տարբեր են, բայց նպատակը նոյն է, այսինքն չքաւորներն ստացուածոյ տէր ընել ։ Անոնք Ֆրանսայի մէջ երեք կարգի բաժնուած են, —Պլանքիի կուսակիցք, Հաւաքականք (Քօլլէքթիվիզթ) և Անիշխանականք ։ Համառօտիւ ուրուագրենք անոնց վարդապետութիւններն ու համախոհները ։

«Պլանքիի կուսակցաց նպատակն յայտնեցինք ։ Բայց անհնար է բացատրել թէ ի՛նչպիսի ընկերային կազմակերպութիւն մը հաստատուած կ'ուզեն տեսնել. որովհետեւ ո՛չ Պլանքի, ո՛չ ալ իւր հետեւողաց մին ծրագիր մը չէ յայտնած ։ Ո՛չ խօսքով, ո՛չ ալ գրով երբեք բանալին չեն տուած այն դրախտին, զոր կը խոստանան բանիւ Ֆրանսացւոց և յետոյ ուրիշ ազգաց առջեւ ։ Մօտէն տեղեկութիւն ունեցողներ գիտեն թէ Պլանքի սաստիկ հակակիր էր որ և է որոշ դրութեան մը հեղինակը լինելու գաղափարին դէմ, որովհետեւ կը մտածէր թէ ընկերային դրութեանց վրայ միճտքանութիւնք ուրիշ բանի չեն ծառայեր բայց եթէ անմիտութիւն յառաջ բերելու այնպիսի կուսակցութեան մը մէջ որ անհրաժեշտաբար միութեան պէտք ունի յաջողելու համար, այն է՝ իշխանութիւնն իւր ձեռքն անցունելու և զայն ի նպաստ ամբոխին ի գործ դնելու համար ։ Այս տեսութեամբ, Պլանքիի կուսակիցք պարզ յեղափոխականներ են որք դիկտատորութեան կը ձգտին, և այսպէս ուղղակի սերունդք են 1793 ի ժաքոպէններուն ։ Իրենց գործը կրնայ կատարուիլ միայն քաղաքական զօրաւոր կեդրոնացման մը, որ դժկամակողները կամ հակառակորդներն երկաթեայ լուծի մը տակ դնէ, դէթ այնչափ ժամանակ որ հարկաւոր է իրաց նոր վիճակին հաստատման համար ։ Բայց թէ իրենք ի՛նչպիսի տնտեսական կարգ մը կ'ուզեն հաստատել, որ արմատախիլ ընէ աղքատութիւնն և դարման տանի ընկերութեան մը չարեաց զոր իրենք կը դատապարտեն, ահա ինչ որ չեն յայտներ ։ Այսպիսի լռութիւն մը անշուշտ իրենցմէ կը բաժնէ իրաց արդի վիճակին անհաշտ թըշնամիներէն շատեր, որք պատրաստ են դիկտատորութիւն մ'ընդունել զայն բառնալու նպատակաւ, բայց այն պայմանաւ որ գիտնան թէ ի՛նչ պիտի դրուի ադոր տեղ ։ Մինչեւ իսկ որոշ ուղղութիւն մ'ունեցող դիկտատորութիւն մը, կամ դիկտատորական յանձնաժողով մը, ցոյց տրուած ճամբէն շեղելու և ներշնչուած յոյսերն ի դերեւ հանելու բնական երկիւղը կրնայ պատճառել ։ Այլ ո՛րչափ աւելի մեծ կը լինի անվստահութիւնն երբ ի գործ դրուելիք հիմնադիրն ալ բոլորովին [illegible] մէջ պահուի ։ Ո՞ր խոհեմ մարդը կը հաճի այսպէս կուրօրէն յանձնել ազգի մը ճակատագիրը մէկ կամ քանի մը մարդոց կամքին, ո՛րչափ ալ բարի համբաւ վայելող անձինք լինին անոնք ։ Դա պարզապէս առժամանակեայ բացարձակ միապետութեան մը վերահաստատութիւնը կը լինի, արդարեւ ռամկավարութեան օգտին համար, բայց այն պայմանաւ որ դիկտատորներն ալ սխալ մը չգործեն երբ կը կարծեն թէ ժողովրդեան շահուց կը ծառայեն. և ժողովուրդն այս մասին կարծիք մը չկրնար կազմել քանի որ Պլանքիի կուսակիցք հիմնագիր մը չեն ներկայեր ։ Իրաւ է որ Ընկերվարականք ոմանք կ'ըսեն թէ այդպիսի դիկտատորութեան մը յառաջոյն հետեւանքն իսկ նախապատիւ է քան արդի ընկերութեան թերի վիճակը, բայց յուսահատական աղաղակ մ'է այս, որ շատ արձագանգ չկրնար գտնել մինչեւ իսկ Յեղափոխականաց մեծամասնութեան քով ։

«Կուսակցութիւն մը, որոյ նպատակն է միայն քանդել, առանց գիտնալու թէ քանդուածին տեղ ի՛նչ պիտի դնէ, և որ կը յօժարի գործողութեան կատարեալ ազատութիւն տալ մի կամ քանի մը գլուխներու, բնականաբար ենթակայ պէտք է լինի խիստ կարգապահութեան մը ։ Այսպէս է Պլանքիի կուսակցաց մէջ, որք բազմաթիւ չեն, բայց հոծ և իրարու սերտիւ յարեալ խմբակ մ'են։ Ըստ մեծի մասին գործի մարդիկ են, քաջ և անձնուէր, որք ոչ մէկ յանդուգն ձեռնարկէ խոյս կուտան, բաւական է որ իրաւամբ կամ սխալմամբ կարծեն թէ պարագաները նպաստաւոր են անոր ։ 1870ի Հասարակապետին առեն վիլէթի կայարանին վրայ անոնց ըրած յարձակումը կ'ապացուցանէր զայս ։ Եթէ Ալքայականաց ապստամբութիւն մը Հանրապետութեան սպառնայ, Պլանքիի կուսակիցք առուգեւ կը փութան պաշտպանել զայն ։ Հասարակապետի զօրավար և Հանրային Ապահովութեան Մասնախմբին անդամ Պ. Լօտ այժմ Պլանքիի կուսակցաց գլուխը կամ գէթ ամենէն ազդեցիկ մարդը լինել կը թուի ։ Ժամանակ մի շարաթաթերթ մ'ունէին «Ո՛չ Աստուած, ո՛չ Տէր» անուամբ, որոյ աշխատակիցներն էին Պ. Պ. Գրանժէ, Կրանժէ, Պրէօյլէ, Ֆայան, Կոյէ, Վինոյ, և այլն. բայց պատրաստերեան դադրեցնել զայն առ ի չգոյ դրամոյ, որովհետեւ վաճառուած թիւերուն հասոյթով ծախքը չէր կրնար հայթայթուիլ ։ Այժմ կը փորձեն հրապարակային միտինկներու միջոցաւ կատարել ինչ որ չկրցան ընել մամլոյ հրատարակութեամբք ։ Պլանքիի յիշատակին, որ իւր կենաց մեծագոյն մասը բանտի մէջ անցուց իւր յեղափոխական գաղափարաց պատճառաւ, շատ կը յարգուի իւր կուսակցաց կողմէ ։ Յունուար 8ին իւր կուսակիցներէն քանի մը հարիւր հոգի Բէռ Լաշէզի գերեզմանատունն երթալով պսակներ դրին իւր գերեզմանին վրայ, և յեղափոխական եռանդը գրգռելու միտք քանի մը բանախօսութիւնք արտասանուեցան ։

«Մեր տեսութեան այս առաջին մասին մէջ Պլանքիի գաղափարին համեմատ դիկտատորութեան մը հաստատման հետեւանքը միայն քննեցինք, առանց հարցնելու թէ այն ամեն տեսակ դժուարութեանց առջեւ, որք իւր դէմ պարտին ելնել, այդ յեղափոխական դիկտատորութիւն իրականութիւն մը դառնալու հաւանականութիւն կ'ընծայէ՞ միթէ, որովհետեւ յայտնի է թէ բոլորովին անհաւանական է որ Պլանքիի կուսակիցներն յաջողին ։

(Մնացեալը յետոյ)

ԸՆՏԱՆԻՔ

—o—

(Շար. և վերջ)

Անտարբեր կի՛ն. կին բսի ու սխալեցայ. անտարբեր ածականին քով կը նուաստանայ կին անունը ։ Իրաւունք ունի՞ կին կոչուելու այն էակը՝ որ օրն ի բուն բարձերու վրայ թմբրած աւելի իր զարդարանաց վրայ կը մտածէ քան իր զաւակաց ու ամուսնոյն վրայ ։ Իրաւունք ունի՞ կին կոչուելու այն էակը՝ որ երեւակայական չարեաց վրայ ժամերով կ'արտասուէ(*), մինչ այդ միջոցին խոհանոցին մէջ կերակուրն ինքնին կ'այրի և կը տոչորի և կամ թողուած է նոյնքան անհոգ աղախնոյ մը խնամոց՝ որ իր տիրուհւոյն նման աթոռի մը վրայ կը միրէ ։ Իրաւունք ունի՞ կին կոչուելու այն արարածը՝ որ ամեն դժոխային չարչարանք կը հնարէ՝ երբ իր այրն իրեն կ'ըսէ թէ՝ իրօք անկարող է վճարել նոր գլխարկի մը կամ մետաքսեայ շրջազգեստի մը գինը ։ Իրաւունք ունի՞ կին բարձր տիտղոսին այդ անգգայ սիրտ՝ որ անտարբեր է առանին հոգածութեանց, իր զաւակաց և ամուսնոյն ։ Անտարբերն ոչ ։ Անտարբեր կանայք երկրպագութիւն կ'ուզեն միայն. չեն յաւակնիր ու սրտակից, այլ միշտ պահանջող, միշտ դժգոհ, միշտ յանկոտ ու կագեցող ։ Ջեն երբեք մտածեր թէ պահանջից միւս երեսին վրայ գրուած է պարտք ։ Հացին խնդրովը տանջուող մարդիկ բաւական հոգ ու մտածմունք ունին դուրսն՝ առանց սպասելու որ տունն ալ բազմապատկէ զանոնք ։ Եւ անտարբեր կիներն անբաւժելեաց կարգն համարողներէն չեմ. ասոնք թերեւս կրնան տակաւին բարի կանանց կարգը բարձրանալ, եթէ այս վերջինք պարտք համարէին իրենց՝ զայրալիսան հրահանգել ու կրթել բարի օրինակներով ու խրատներով ։ Անտարբեր կանայք տեսակ մը հիւանդներ են, հետեւաբար մեր արգահատանաց արժանի լինելով, պարտինք դարմանել զիրենք համբերատար սիրով, քաղցրացնել իրենց հեշտին միջոցներով աշխատութիւնն, կրթել զիրենք իրենց խնամելի եղանակաւ և սորվեցնել մը փրկել ։ Ցաւ ցաւալի է արդարեւ որ մեր մէջ կը պակսին կանանց համար պարբերական թերթեր, չունինք հեղինակութիւններ՝ որոնց խօսքերն ու խրատներն աւելի ազդու պիտի լինէին ան[illegible]

(*) Աղջկան մ'արտասուքն վարդի վրայ դողդոջող առաւօտեան ցօղին կաթիլն է, մինչ կնոջ մ'արտասուքն ինչ, սաստիկ չզիտեն ինքերա անտարբեր կանայք ։

շուշտ իրենց սեռին վրայ ։ Այլ, փառք Երկնից, բարի կանանց թիւն օրէ օր աւելնալու վրայ է մեր ազգին մէջ, և թերեւս օր մը նոյնսէ մին ձեռնարկէ մի այս տեսակ թերթի հրատարակման կամ երկի մը հեղինակութեան ։

Ցոռն կանոյս կամ կոյենն էշէտ ։ Գիշեր մը յոռի կանանց մին հաճոյից ու զեխութեան սեղանէն իր մահամերձ ամուսնոյն անկողնոյն մօտ էր կոչուած ։ Մահուան ներկայութիւնը ծանուցանող այն հանդիսաւոր լռութիւնն՝ որ կը տիրէ հոգեվարքի սենեկին մէջ, կը խռովէր մերթ՝ իր հօր մահճին մօտ ծնրադրած տասնամեայ դեռանի հրեշտակի մը աղօթից մրմունջէն կամ հեծեծանաց խեղդուկ ձայնէն միայն ։ «Աշխարհ կը մեռնի, ոչ ինչ՞ու չմեռնի», կ'ըսէր ինքնիրեն մի շքեղազարդ կին՝ որ տանը սանդուղներէն վեր կ'ելնէր ։ Այդ կայենի եզր մահամերձին կինն էր, ի տես անիծեալ կնոջ՝ հոգեվարքը կարծես մի նոր կենդանութիւն առաւ և ուզեց բազմիլ անկողնոյն մէջ իր անզօր պահապանին օգնութեամբ, մինչդեռ կինն իր զարդերէն կը մերկանար ։ Ցարաւ իր ձեռք կուրծքին վրայ՝ կարծես վախնալով թէ մի գուցէ իր վերջին բառն արտասանելու անկարող լինի ։ «Կի՛ն դու, ըսաւ դողդոջուն ձայնով, պահ մի եւս և ահա կը մեռնիմ. սակայն այս մանկանցուի պարտքս դժգոհ կը հատուցանեմ, զի մի օր.քո.քաղցր հայեացքը չտեսայ, մխիթարական խօսքը չլսեցի, այլ միշտ տրտունջ, միշտ հեգնութիւնք ։ Դառնացուցիր կեանքս, քեզմով երջանիկ ըլլալ եւ բաղձեցի և մանկանցուաց թշուառագոյնն եղայ ։ Կենացս բաժակին մէջ թոյն լեցուցիր, մինչ նեկտար կարէիր լեցնել եթէ ուզէիր ։ Դատիս, որ կեանքէս ալ վեր էր, իմն համար սանակոխ ըրիր, տունս դժոխք ։ Դարձի՛ր հոն՝ ուր բիւր հեշտական հաճոյք քեզ կ'սպասեն. աւնիծեա՜լ ըլլաս . . . բայց կեցի . . . պիտի ներեմ քեզ . . . միայն մի պայմանաւ . . . խոստացիր ինձ այս հանդիսաւոր ժամուս գթալ այս անմեղ հրեշտակին վրայ՝ պատրանք մեր առաջին սիրոյն՝ որ ցայս վայր [illegible] խնամեց, չթողուլ որ նորա անբիծ մարմին թաւալի նաեւ մի օր այն տղմին մէջ՝ ուր դու կաս ։ Իսկ դու գղջա՜ ու . . .» Անհասկանալի էին այլ եւս կիսկատար բառեր, ընկաւ անբաղդ գլուխն բարձին վրայ, մշտատանջ հոգեակն սուրար յանհուն մահութիւն ։

Ցոռի կինը, կարծես այլափոխուած այս մահուան անկողնոյն առջեւ, գոչեց հեկեկանօք. «Ո՛վ թշուառ դժբաղդ ամուսին, ներէ՛ ինձ, հա այս օրէն կը խոստանամ քեզ կանանց լաւագոյնին տիպարն ըլլալ, ապրէ՛, ապրէ՛ միայն տեսնելու համար ։» Դալկած ժպիտ մ'անցաւ կարծես անշունչ շրթանց վրայէն, այլ ի՛նչ օգուտ, կնոջ զղջումն էր ուշ . . . ։ Ցան և ութ երկու տարիներէ յետոյ, փողոցաց մէջ անկիւնը հիւծած ու մաշած ծեր կին մը ողորմութիւն կը հայցէր անցորդներէն ։ Մարդ մը կ'անցնէր անկէց, նոյնպէս տարիներով ծանրաբեռնեալ, որ առանց մուրացկին կնոջ երեսն անգամ նայելու՝ բացաւ իր քսակն և լումա մը դրաւ իրեն երկնցած ձեռքին մէջ ։ Ո՞վ էր այս կինը, ո՞վ էր այս մարդը ։ Ճամբորդ թերցողս կը թողում գուշակել ։

Իսկ ո՞ւր է այն դեռատի աղջիկը՝ որ իր հօր մահճին քով [illegible] սանք ։ Շուտով հետեւած էր իր [illegible] րական հօր ։ Տղմէն ելած անարատ ջուրը երկրի վրայ չմնար . . . ։

Ահա մի յոռի կին եւս վատթարագոյն քան զառաջինն . . . կին ալ, գրի՛չ, դժոխքրդու չես [illegible] ունիս դեռ նրբել դրախտի [illegible] նիքը ։

ԱՐԴՈՒՒՈՆԻ ԴԱՒԱՌԸ

——

(Շարունակութիւն)

Բ.

Հարսնախօսութիւն.

Մի ընդհանրացած եւ դժբաղդ[illegible] շատ ընդհանրացած սովորութիւն է [illegible] մեր գաւառի մէջ, մանկահասակ [illegible] ինքն 3էն մինչեւ 12 տարեկան աղջ[illegible] ների նշանախօսութիւնն եւ ամուսն[illegible] թիւնը ։ Աղջիկ երեւան հազիւ 3 [illegible] րեկան կը լինի թէ չէ՝ ազգական[illegible]

արդէն կը սկսեն նրա հարսնախօսութիւնը իրանց ընտանեկան խօսակցութեանց առարկայ չինել ։ Խօսքը կը վերաբերի գործի եւ ահա աղջկայ հայրը, մայրը սկսում են այցելութիւններ ընդունել այս ինչ կամ այն ինչ «մանչու տիրոջմէն» ։ Գործի մէջ խառնուած են ամենից առաջ խառնողները պատմու- կամ երիտասարդի եւ փոքրիկ օրիորդի ազգականուհիք, հարսները, բարեկամուհիքն են — մի խօսքով կանայք անոր ։ Աղջիկ երեխան՝ չատ անգամ դեռ ուսումնարան գնալու չը սկսած, արդէն ծանօթ է «սկեսուր, սկեսրայր, տալ, տագր, տագերկին» բառերի հետ ։ Նա պարզ հասկանում է թէ ինքը «նշանուած է», բայց թէ ինչ է դրա հետեւանքը, ինչ պարտիք ունի, հանգամանքներն ինչպիսիք են, դրանց մասին նա ոչինչ հասկացողութիւն չունի։ Արդէն, աղջիկը՝ լինի նա փոքր, լինի նա մեծ, ո՛չ մի ժամանակ այդ մասին բացատրութիւն չի ստանայ ո՛չ ծնողներից, ո՛չ խնամիներից ։ Նա մի չարժական ինչք է, որի ապագան ծնողների պարզապէս կամայական որոշմունքից եւ անձնական դատողութիւնից է կախված ։ Նրա հարցումները, եթէ երբեք համարձակվի անել, իր փեսացուի կամ հարսնախօսութեան հանգամանքների մասին, սաստիկ յանդիմանութեամբ եւ երբեմն ծեծով կը պատասխանվեն ։ Այսու ամենայնիւ, աղջիկը բոլորովին անտեղեակ չի մնար այդ գաղտնիքներին ։ Նա ունի իր համար շրջան, որտեղ ստանում է եւ այդ խերհուս առանց իր բաղձանքին, իր նշանախօսութեան, փեսացուի, սկեսրանց վիճակի բոլոր պարագաների եւ հարսնացուի պարտականութիւնների մասին լիուլի տեղեկութիւններ ։ «Աղջի, կամ ինչպէս արտինցիք սովոր են ասել, գօ՛, (Վրայ գօգօ բառի համառօտութիւն) գօ — Թագուհի, քեզի նշանլիսին եղի, հա՛» լսում է նա իր ընկերուհուց ։ Իսկ ինքը պատասխանում է, — Հը, վայ գլխեդ, դուն քու գլուխը նշանէ» ։ «Քա, զորխ, զորխ» վրա է տալիս միւսը, «ահա, թէ չես հաւատայ, Նշանկին հարցու» ։ Իսկ Նշանկը, նոր ամուսնացած փոքրիկ հարս, պատասխանում է «— գօ՛, ապա ինչ ես գիտնալ, քանի վախտ է, էս Մկրինց հարսը՝ ինչ՞ է, ապա, ձեր դրանիրումը ։ Հէգուց գիշեր էլ նշանը պիտի փոխին եղի ։ Սանքի խապար չկաս հա՛ ։ Հալըը, լա՛ւ ա՛, սկեսրայրներդ, տագրերդ, ճակատդ ոսկով կու լցնին ։ Մանչն էլ, գիշերները, թաքուն կուգայ, խաչհամբուրի փարայ կու տայ ։» — «Ամօթ, ամօթ, էանինգ բաներ մի խօսի» ասում է անմեղ հարսնացուն ։ «— Ըհ, չը խնտայ մեղք, պանքի նշանածի համար հողի չե՞ս ուզի ու մէկէլ էսօր մեղի ։ «Չեմ ուզի, Ձեր դէւ» իս ծախեմ ։ — «Հա, ապա» կրկնում է անմեղ աղջիկը եւ լռում է ։ Իսկ ընկերուհիները սկսում են պատմել նրան նշանախօսութեան պարագաները եւ թէ սկեսրանք ինչեր են պատրաստած իրեն համար եւ թէ նրանց հետ ինչպէս պէտք է վարվել եւ այլն ։ 8—9 տարեկան հարսնացուն արդէն սեւած մնալով իր ընկերուհի, օրինակ, Սաքէթի նշանվելը եւ սկեսրանց ինչպիսի բան լինելը եւ լսելով նաեւ չատախօս ընկերուհիներին, նա մտածում է միայն թէ ինչպէս ինքը պէտք է «ճակատը ոսկով լիքը ման գայ, ալի, փոլլի «չալխի» ծածկվի» եւ ընկերուհիներից լաւ հագնված քայլէ ։ Ամբողջ տարիներ, գործը երկու կողմի կանանց ընտանեկան խօսակցութեանց մէջ միայուց յետոյ, վերջապէս մի գիշեր խակայէս կատարվում է նշանախօսութիւնը ։

Նշանախօսութեան համար որոշված օրվան առաւօտը՝ աղջկայ ծնողները մանչի կողմի իրենց մի հաւատարիմ բարեկամից լուր են ստանում եւ նոյն երեկոյ ներկայ գտնվելու համար՝ իրանց մի քանի մտերիմ եւ ամբողջ գերդաստանի մէջ նշանակութիւն ունեցող ազգականներին իմացնում են ։ Երեկոյեան ժամանակ մթնցած է լինում արդէն, երբ մի քանի պատգամաւորներ, մանչու մերձաւոր ազգականներից ընտրըված, ներս են մտնում աղջկայ ծնողաց տունը ։ «Բարի իրիկուն ։ — Աստուծոյ բարին, բարով եկաք, հազար բարով» պատասխանում են աղջկայ կողմինները եւ իբրեւ թէ ոչինչ տեղեկութիւն չունեն, — «Խէյր օլա, ջանըմ, խէյր օլա ; լա՛ւ թէ, լա՛ւ թէ, էս ի՞նչ քամին փչեց, էանինգ ժամարի մէջի, հա՛» ասելով դիմում են պատգամաւորներին ։ Փոփոխակի մի քանի տեղական-քաղաքավարական ձեւերից, խօսակցութիւններից յետոյ, երբ ամեն ոք նստած տեղին հանգստանում է, տանտէրը հրամայում է օղի եւ պտուղ բերել հիւրերի համար ։ Օղին բերում է տանտիկինը եւ կարգաւ մէկ մէկ գաւաթ տալիս է հիւրերին ։ Ջը մտնենք ասել թէ, այս միջոցին հարսնացու աղջկան պատուիրվում է լռութ, փոխ մի անկ թագնվել եւ ո՛չ ոքի չերեւալ ։ «Հրամմեցէք, խմեցէք» առաջարկում է տանտէրը ։ Իսկ մեր պատգամաւորները, կամ ինչպէս տեղացիք անուանում են «մազիքչու»ները, փոխանակ խմելու, ցած են դնում գաւաթները եւ փեսացուի մխրութեան կնքահայրը, կամ եթէ նա չը կայ, իրանց միջից ամենապատուաւորը սկսում է խօսել ։ «Չէ, Թումաս աղա, մենք էս բախները (օղիները) չենք խմի, ինչպ (մենչեւ) մեր սրտի բաղձանքին բաղխութիւն (բաւականութիւն) չը տաք ։ Ես ու աղաները էս գիշեր մէ մեծ փարձքի բանի համար ենք եկած ։ Աստծու հրամանքով մէ բաղարլուղ (սակարկութիւն) ունենք անելու . . . — «Ջանըմ, հելէ հրամմեցէք ու եսեւ էլի կանանք խօսի» կրկնում է տանտէրը ։ Մեծ պատգամաւորը չէ ընդունում եւ վերջապէս պարզում է իր միտքը, դիմելով հարսնացուի կողմի մեծին ։ «Եսրոբ աղա, մենք սիրով, սրտով ուզեցիինք ձեզի հետ «բարեկամ» դառնալ ։ Թէ որ դուք էլ մեր բարեկամութիւնը լայեղ էք տեսնելի նէ, մէ թէքլիֆ ունենք ձեզի անելու ։ — Մաշալլա, Գեարօս աղա, մաշալլա, էդ ի՞նչ խօսք, ջանըմ, ձեր բարեկամութիւնը չի ուզեցողն եսեւ էլ ո՞վ ընք պետի ուզիմ — Եղէլ, եսա (եթէ այդպէս է) մենք, Աստծու հրամանքով Թումաս աղի աղջկան, Թագուհին, մեր Գողոս աղի մանչու, կարօյի համար «ուզեցինք» ։ Աստծուն փառք, Գողոս աղէն էլ ձեզի նարանչի (օտար) չէ, լաւ գիտէք նման էլ որդուն էլ, ամենին էլ . . . Այստեղ մի փոքրիկ կատակերգական գործողութիւն է կատարվում ։ «փեսաւորները» աղաչում են, աշխատում են համոզել, հարսնաւորները տատանում են յետաձգում են գործը, որոչակի պատասխան չեն տալիս ։ Մէկը միջնորդ է դառնում, երբեմն աղջկայ հայրը համաձայնում է, հօրեղբայրը չէ համաձայնում, երբեմն էլ պապը համաձայնում է, մայրը չի համաձայնում, եւ բաւական ժամանակ տեւում է այդ խօսակցութիւնը ։ Սակայն, դրա բոլորը գործին ձեւ տալու համար են, եթէ ոչ, այդ մասին, արդէն մի քանի օր յառաջ երկու կողմն էլ համաձայնութիւն կայացուցած են լինում, շատ անգամ ։ Թէ եւ այդ էլ ստոյգ է, որ պատահում են նաեւ այնպիսի գերդաստանի մեծեր, որոնք իրենց աղջկան փարկը, համբաւը բարձրացնելու համար, մինչ անորոշ պատասխաններ տալով հարկադրում են մանչու ծնողներին, երեք, չորս հեղ կրկնել պատգամաւորութիւնը։ Վերջապէս աղջկայ ազգականները ամենն ալ վերջնական որոշումը թողնում են գերդաստանի մեծի կամ այլ պատշաճաւոր մի անձի վրա, որ վճռական պատասխանում է այսպէս ։ «Ապա, քանի որ ձեզպէս աղաներ, թամարի էսօր հրամմէք, էկիլիք, նուֆուզիք անեցի, ես ձեզ ձեր նուֆուզը (*) կանամ կտրի, հայդէ, ես էլ տուի գնաց . խեյրը տեսնիք ։ (Հա՞րկ է աւելորդ յիշել որ այս բոլոր խօսակցութեան միջոցին, օղիով լի գաւաթները մնում են գետնի վրա) ։ — Ապրիս, Եսրոբ աղա, էջվալլա, չատ չնորհակալ ենք ։ Խնձէ տեսա՞ր մի, ինչ սանմ էանինգ մարդուն» ։ Երկու կողմը ձեռքը ձեռքին են տալիս եւ օղիները կոնծելով անվերջ հարսնացուի եւ փեսացուի գլուխը թափում են հազար տեսակ-տեսակ օրհնանքներ ։ —«Աստուած չի ամչցնէ, խնամիջան, Աստուած ձեր ուզածին պէս տայ, Տէր Յիսուսը դուշմանի սրտով չի անէ ։ Յիսուս Միածինը երկուսին էլ երկէն օր ու կեանք տայ ։ Թէզ վախին (շուտով) հարսնիքները ունենք ։» «Ամէն» են պատասխանում միացածները ։ Սակայն հիմայ, գործը օղիով միայն չէ վերջանում, հարկաւորվում է դեռ հաւի միս էլ բերել, դեռ քաղցրեղէններ եփել, նոր-նոր պատուղներ եւ մանաւանդ ամենալաւ գինին բերել ։ Իրօք, մոռացանք ասել, թէ օրհնէնքների հետ երկու կողմի մեծերը փոխում են հարսնախօսութեան «նշանները» ։ Նշանները լինում են սովորաբար մանչու կողմից մի մեծ ոսկի, հարսի ճակատի վրա կախվելու համար, մի մատանի, արծաթէ կամ ոսկու կոճակ ։ Իսկ աղջկայ կողմից մի ժամացոյց արծաթեայ ծխակալ հեայլն ։ Իսկ եթէ երկու խօսակցողներն էլ հայ-կաթոլիկ են, առաջին նշանը պէտք է լինի «վարդարանը» (տէրօղորմեա) ։ Աւելորդ է ասել թէ աղջկայ նշանը ստանում է մանչու պատգամաւորը՝ իսկ աղջկայ մայրը ստանում է մանչու նշանը ։ Նոր խնամի պատգամաւորները, վերջապէս դուրս ելնելու ժամանակ, հարսնացուի մայրը կամ ազգականուհիքը՝ նրանց գրպաններում դնում են մի մի զոյգ տեղական գուլպայ — գոյնզգոյն բըրգեայ թելից գործված ։ Այսպէս կատարվում է հարսնախօսութիւնը ։ Այնուհետեւ, իւրաքանչիւր տօն օրին, երկու խնամիքը՝ մին իր փեսային, միւսը հարսին՝ ընծաներ են ուղարկում։ Այդ ընծաները լինում են, առհասարակ՝ ափսէներով տեղական կարկանդակներ, բլիթներ եւ զանազան հացատեղէններ ։

(Մնացեալը յաջորդ թուով)

(*) Նուֆուզ բառն արաբերէն է եւ նշանակում է «ազգեցութիւն», իսկ այստեղ գործ է ածվում «իր ազդեցութեան վրա յուսալով խնդրել» ի մտքով ։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ 22—29 ՄԱՐՏ

ՆԵՐՔԻՆ ԲԵՐՔ

Թիֆթիկ.—Շաբթուս վաճառեցաւ 66 հակ, այն է 30 հակ մորթի վաճառք խառն (վաղըթ մալի) 21 ղրուշի հոխան, 24 հակ մորթի վաճառք 22 1/2 ղրուշի եւ 13 հակ կեբէտէ 23 1/2 ղրուշի հոխան ։ Պատրաստ՝ 6.500 հակ. Հրապարակն հանդարտ է. գնողք սակաւաթիւ են ։ Մերագիներն անշարժ են. լաւ տեսակք՝ 22—23 1/4 ղրուշ, միջին տեսակք՝ 21—22 1/2 ղրուշ, մորթի ապրանք (վաղըթ) 18—20 1/2 ղրուշ, դունաւորք՝ 16—18 ղրուշ, ստորին տեսակք՝ 8—12 ղրուշ, վան՝ 15 ղրուշ հոխան ։

Բուրդ.—Շաբթուս նշանակելիք որ եւ է գործ մը չկայ ո՛չ Գասապ պաշիի, ո՛չ ալ Քրքմայի վրայ ։ Գիներն են. — լաւ Գասապ պաշի՝ 5 1/4—9 1/4 ղրուշ, միջին Գասապ պաշի 4 7/8—8 7/8 ղրուշ, փոքր— Ասիոյ քրքմա 6 5/8—7 ղրուշ հոխան։

Կանէփ.—Շաբթուս տեղական ըսպառման համար 200 հակ վաճառեցաւ 3 1/4 ղրուշի հոխան ։ Պատրաստ՝ 2000 հակ ։ Հրապարակն հաստատ է ։ Ռուսիայի մէջ հոխան 95էն 100 բարա է, առանց ծախուց. բայց գնող չկայ ։

Մետաքս.—վաճառեցաւ 56 հակ, այն է 51 հակ Բէյլէ 30-31 ֆրանքի հոխան, 2 հակ Նուխա 39 1/2 ֆրանքի եւ 2 հակ Նուխա 102 ղրուշի հոխան ։ Պատրաստ՝ 100—120 հակ։ Հրապարակն հանդարտ է Եգիպտոսի մէջ գործոց դադարման պատճառաւ. գնողք հազուագիւտ են, մանաւանդ Պոլսարայի եւ Խօքանտի տեսակաց համար ։

Կարպետ.—Շաբթուս վաճառեցաւ 798 կտոր, այն է 206 կտոր Շիրվան (Նամազի) 36 ֆրանքի կտորը, 200 կտոր Շիրվան (Նամազի) 35 ֆրանքի, 37 կտոր հին Շիրվան մեծ 50 ֆրանքի, 93 կտոր Քուպա 85 ֆրանքի, 35 կտոր Բրդասան, մեծ եւ լաւ տեսակ, 15 ոսկւոյ կտորը եւ 150 կտոր զանազան տեսակ ։ Պատրաստ՝ 6000 կտոր. Հրապարակը բանուկ է վեր. տեսակ վաճառաց համար, որոց գիներն ամուր կը բռնուին ։

Աֆիոն. — Պատրաստ՝ 250 սընտուկ ։ Վաճառում չկայ ։ Հրապարակն հանդարտ է եւ գնող չկայ ։ Գիները թոյլ են. Մալաթիա՝ 220 ղրուշ, Զիլէ եւ Ենգիլլա՝ 180 ղրուշ, Գարաքեսէր՝ 180 ղրուշ, Էնկիւրիւ՝ 180 ղրուշ, Նալլը-խան, Պէյ-Պազար եւ Պիլէճիկ՝ 180-185 ղրուշ, Կէյվէ՝ 165-170 ղրուշ եւ ստորին (չըգընթը) 110-143 ղրուշ հոխան ։

Գոմէ խէժ. — Պատրաստ՝ 90,000 հոխա. շաբթուս նշանակելիք որ եւ է վաճառում չկայ ։ Հրապարակը կատարեալ հանդարտ է եւ գնող չկայ. գիներն անփոփոխ են. — Էքստրա սպիտակ 30-33 ղրուշ, բնական սպիտակ՝ 27-29 ղրուշ, բնական սպիտակ խառն 21-23 ղրուշ, լաւ տեսակ դեղին 18 1/2-19 ղրշ, միջին տեսակ դեղին 16-17 ղրուշ, ստորին (չըգընթը) 5 1/2-6 ղրուշ հոխան ։

Գարի. — Պատրաստ՝ 650 պարկ, 400ը լաւ եւ 250ը միջին տեսակ ։ Հրապարակն հանդարտ է եւ ստորեւ նշանակեալ գիներով գնող չկայ ։ Ռէն եւ Կեսարիա, լաւ տեսակ, 12—12 3/4 ղրուշ, Էնկիւրիւ 12 1/2 ղրշ. Եւգոկիա 11 1/4 ղրուշ, Զորում 11 1/2 ղրուշ, ստորին տեսակք 10—10 1/2 ղրուշ հոխան ։

Գնդ. — Պատրաստ՝ 80 պարկ սեւ եւ 50 պարկ սպիտակ ։ Հրապարակն հանդարտ է, գնող չկայ ։ Գին. — կապոյտ 6 3/4-7 1/4 ղրուշ, սպիտակ 5 3/4-6 1/4 ղրուշ ։

Մոմ. — Պատրաստ 3,500 հոխա, նշանակելիք որ եւ է վաճառում չկայ. Գիները 17 1/2-8 1 2ին վրայ անփոփոխ կը մնան ։

Մեղրամոմ. — Շաբթուս վաճառեցաւ 600 հոխա 23-24 ղրուշի հոխան, Օսմ. ոսկին 110 ղրուշէն։ Թէ եւ հրապարակին վրայ այս գիներով գնողներ կան, բայց պատրաստ չկայ ։

Սուսամ. —Շաբթուս որ եւ է գործ չեղաւ ։ Գիներն անցեալ շաբթուան պէս նոյն կը մնան ։

Մորթ. — Շաբթուս եղած գործերն հետեւեալ կերպիւ կը համառօտին.

Գոմէշ մորթ. —Պատրաստ 2,500 զոյգ. վաճառում չկայ ։

Եզան մորթ. — Պատրաստ՝ 4,000 զոյգ. վաճառում չկայ ։

Ոչխարի մորթ. — Նշանակելիք կարեւոր բան մը չկայ ։

Գառան մորթ. —Վաճառում չկայ։

Կուզու մորթ. — Վաճառեցաւ 250 կտոր, զոյգը 1 ոսկւոյ ։

Նապաստակի մորթ. — վաճառեցաւ 10.000 կտոր, այն է 4000 կտոր, 10 հոխա կշռող 100 կտորը 17 3/4 մէճիտիէի եւ 6000 կտոր, 8 1/2 հոխա կշռող 100 կտորը 17 մէճիտիէի։ Պատրաստ 13,000 կտոր ։ Հրապարակը բանուկ է եւ գնող կայ ։ Գիներն են. — մատակ գամէշի մորթ, 34—40 հոխանոցը 3 1/2-4 1/2 ոսկի, արու գամէշի մորթ, 45—50 հոխանոցը 4 1/4-5 ոսկի, եզան չոր մորթ՝ 10-10 1/2 ղրշ. հոխան. եզան թաց մորթ՝ 7-8 1/2 ղրշ. հորթի մորթ՝ 6 1/2-6 5/8 ղրշ ոչխարի մորթ 25-27 ղրշ զոյգը, այծի մորթ 15-17 ղրշ զոյգը, գառան մորթ՝ 15-16 ղրշ զոյգը, նապաստակի մորթ (ըստ ծանրութեան) 15 1/2-17 3/4 մէճիտիէ 100 կտորը ։

Գոմէշ եղջեւր. —Պատրաստ վաճառք չլինելուն համար գործ չեղաւ. 180 հոխա կշռող 100 կտորին հոխան 4 3/4-4 7/8 ղրուշ է ։

Կաղին. — Կիրասոնի մէջ առանց ծախուց (ֆրանքօ) 5.000 կենդինար վաճառեցաւ 77 ղրշի կենդինարը. Հրապարակը թոյլ է ։

ԱՐՄՏԻՔ

Արմտեաց գիներուն վրայ տիրած պող հանդարտութիւնը անընդհատ կը շարունակէ Եւրոպական մեծ հրապարակաց վրայ. Պօլսոյ հրապարակին վրայ թէեւ մեծ քանակութեամբ ապրանք չկայ, բայց եւ այնպէս շաբթուս ընթացքին մէջ ցորենին գիները փոքր ինչ ինկան. Վառնա վաճառեցաւ լիպրային 5-5 1/4 ղրուշ պակաս (այսօր չկայ այս ապրանքէն պատրաստ), ըռմէնօրֆէրի տեսակները կը վաճառուին լիպրային 3 1/2-5 ղրուշ պակաս. Իպրաիլ՝ լիպրային 3 1/2-4 1/2 պակաս (քիչ կայ). Օղիմ չկայ ։ Շաբթուս մէջ եկած է ծովու եւ ցամաքի ճամբաներով 60 հազար գրիւ ցորեն, այսօր պատրաստի կայ ամեն տեսակէ 85-90 հազար գրիւ (մեծ մասը երկաթուղի) ։

Ալիւրի գործողութիւնները եւս աննըշան էին շաբթուանս մէջ. բնիկ ալիւրներու գիներն այս շաբթու փոքր ինչ եւս վար են ։ Օղիմ ալիւր չկայ հրապարակին վրայ, այս ալիւրը հազիւ 10-15 օրէն կունենանք վասն զի Ազօֆի նաւահանգիստներէն սկսուած է արդէն նաւերը բեռցնել Օղիմ ցորեն ։ Օտէսայի եւ այլ տար ալիւրներու վրայ կատարուած գործողութիւններն ալ աննշան են. Օտէսայէն եկան 1150 պարկ. Սեւաստօփոլէն 500 պարկ ։ Ջաղացքներուն եւ մթերանոցներուն մէջ կայ պատրաստի բնիկ ալիւր 20-25 հազար պարկ ալիւր, Օտար ալիւր կայ պատրաստի 10-11 հազար պարկ ։

ԱԼԻՒՐ				Լ. 100
Օտեսա,	Ա.	տես.	60 օխ.	125—132 »
»	Բ.	»	»	116—120 »
»	Գ.	»	»	108—112 »
»	Դ.	»	»	85—95 »
»	Ե.	»	»	75—78 »
Օղիմ (Ազիմա)		»	»	98—100 »
Շրմ. արֆէլա			»	98—99 »
Խառնուրդ (համմամ)			»	87-88 »
Վառնա			»	—չկայ
Մարսիլիա			»	80—85 »

ԱԶԳ. ՀԱՅՈՒՀԵԱՑ ԸՆԿ.

—o—

Ազգանուէր Հայուհեաց ընկերութեան կեդրոնական Գործ. ժողովս քաղցր պարտաւորութիւն մը կը համարի հրապարակաւ յայտնել իւր ջերմ երախտագիտութիւնն առ այն բարեսէր ազգայինս, որք հաճեցան իւրեանց նուիրատուութեամբ նպաստել ընկերութեանս, վերջին վեցամսեայ (1882 հոկտ.— յմրտ 1883) ժամանակամիջոցի մէջ, եւ որոյ ցանկն Ձեզ կը յղեմք Ձեր

ՓԵՐԹՕՄԸՆ ՄԱՍԻՍԻ

(10)

ԱԼՊԷՐ ՏԷԼՊԻ

—o—

ՄԱՐՔԻԶՈՒՀԻՆ

2

…ամներ ունէր, զորս իւր կնոջի նախազգացութիւ… կը ծնանէր. բայց իւր կուսական ազնուութիւնը … չէր տար ճշդել։ Տիկին Բէրանէն խորին հառաչք …արձակեց, համբուրեց Արտեմիս եւ լռեց։

— Այժմ, բաւ, վերադառնանք դահլիճն, ուր … բացակայութիւնը կրնայ նշմարուիլ։ Ազէկ միայն կաւ. վաղն ինձ հետ պտըտելու կուգա՞ս։

— Ո՞ւր։

— Փարիզէն դուրս կը տանիմ քեզ։ Դաշտերն ըղ…ելի են գարնան այս առաջին օրերը։

— Շա՛տ աղէկ. երբոր քու հետդ լինիմ կը մոռնամ։

— Դահլիճը չե՞ս գար, հարցուց Աննա-Մարի, անս…լով որ բարեկամուհին չէր երթար իրեն հետ։

— Ո՛չ, չքմեղացո՛ւ զիս ըսելով թէ յոգնած է։ Ո՛հ, … վախնար, չեն զարմանար։ Ես վայրենաբարոյ եմ. …ն մարդ գիտէ։

Տիկին Բէրանէն դուրս ելաւ։ Արտեմիս մինակ մընաց, անշարժ, դառն մտածութեանց մէջ ստգեալ։ …ած խօսակցութեան վրայ կը խորհէր, եւ դող կը …նէր իւր սիրտն ափիբլուն վրայ։ Ճշմարիտ էր, …րբիզին հետ ամուսնանալէ զատ ինչ կրնար ընել։ …ինքը վերադառնալ։ Յաճախ կ'անցնէր մաքէն, բայց … պարզ հաստատելու մ'էր եւ ոչ կրօնամոլ. իւր …ախոհ խելքը շատ բանի վրայ կասկածելու կը մը…ղէր։ Սուտ խօսած պիտի լինէր Աստուծոյ՝ ըսելով թէ ի սրտէ կը պաշտէր զինքը, մինչ մարդոց հնարած աստուածներուն պիտի ծառայէր։

Հետեւեալ օրը, Աննա-Մարի կանուխ եկաւ Արտեմիսն առնելու։

— Ձեր աղջիկը կ'առեւանգեմ, ըսաւ Տիկին Մօրէլի, և կը ծանուցանեմ ձեզ թէ մինչեւ իրիկուն քովըս պիտի պահեմ։

Տիկին Մօրէլ երբեք չէր դանգատեր իւր աղջիկը չտեսնելուն վրայ։ Ուստի բնաւ առարկութիւն չըրաւ, եւ երկու մանկամարդուհիք անբաժան եղան երկու աշակերտ թռչնիկներու պէս։ Տիկին Բէրանէի վիքթորիան (կառք) կ'սպասէր սպարանին առջեւ։ Մուշտակներուն մէջ փաթթուեցան, և ձիերն արշաւասոյլ ճամբայ ելան։ Արտեմիս չէր գիտեր ո՛ւր կը տանէր զինքն իւր բարեկամուհին. թող կուտար որ տանի, յաւքին արագութեան հեշտութենէն արբեալ։ Շատ չանցած՝ Պուլոնի անտառին ծառուղին անցան. իրենց շուրջը գարնան անուշ հոտեր կը բուրէին, երկրի այն գդուանքը՝ զոր ապրիլի ամիսը կը զգէ զեփիւռին համբոյրներուն հետ։ Պայծառադուարճ արեգակ մը կը ծիծաղէր կապուտակ աներեւներուն ներքեւ, իւր ոսկեզօծ տախտակները դեռաբուսիկ մամուռներուն վրայ պարզելով։ Բնութիւնն իւր կապոյտ և կանանչ վերարկուն կը հագնէր նորածին գարնան նշանելու համար։ Օդը գեղ զով, բայց արդէն քաղցրաբոյր, մեղմաբար կը ձայնէր երկու բարեկամուհեաց երեսն, որք աչերնին փակելով իրենց երազներուն անձնատուր կը լինէին։

Երբոր կառքը Սէնի եզերքն հասաւ, Աննա-Մարի ձեռքն երկնցուց եւ գոչեց ուրախութեամբ.

— Տես անգամ մը, ո՜րչափ գեղեցիկ է։

Եւ արդարեւ այն տեսարանը, զոր ամէն փարիզցիք կը ճանչեն, այն առաւօտ յափշտակիչ երեւոյթ մ'ունէր։ Սէն՝ կապոյտ եւ կանանչ էր ըստ հաճոյից լուսոյն. ջրային հաւեր կարկաչելով կը թռչէին, գետեզրը պատող երկայն եւ դեղնորակ խոտերուն մէջ։ Նաւաձիգ չոգենաւ մը, քրտնելով ու չչելով ծանր լաստ մը կը քաշէր, որոյ վրայ թխագէմ նաւաստի մը կանգնած էր. աւելի հեռուն ամարանոցներն իրարու ետեւէ աստիճանաձեւ բարձրացած էին։ Մինչեւ իսկ այն ծաղրաշարժ տնակները, զորս փարիզի միջնակարգ քաղաքացին շատ կը սիրէ, հեռուէն հաճելի եւ կայտառ երեւոյթ մ'ունէին։

— Այժմ կ'ըսե՞ս ինձ ո՛ւր կ'երթանք, հարցուց Արտեմիս ժպտելով։

— Կ'երթանք նախաճաշ ընելու։

— Ո՞ւր։

— Շաթու, գիւղացի պանդոկապետի մը ճաշարանը. թէեւ ստորին կարգի է, բայց զուարճալի։ Անցեալ ամառ հոն ճաշ մ'ըրի ծածկաբար, ամուսնոյս հետ։ Վախնալու բան մը չկայ։ Շաթու մէջ բնաւ մարդ չգտնուիր, և մեք առանձին կը լինինք։ Փոքրիկ շուայտութիւն մը, երկուքս ի միասին, զմայլելի չէ՞։

— Աննա-Մարի խնդալէն կը մարէր խորհելով թէ երկու վայելչագեղ և քնքուշ փարիզուհիք գեղջուկ պանդոկի մը մէջ նախաճաշ պիտի ընէին։ Շատ չանցած ձիերուն կարծր սմբակները շառաչել սկսան Շաթուի մայթին վրայ, և կառքը գետին եզրը պանդոկի մ'առջեւ կեցաւ։

Աննա-Մարի հրամայեց սպասաւորին որ կառքին սնտուկին մէջ պահուած նպարեղէնի սակառը բերէ, վասն զի կը կասկածէր որ պանդոկին ճաշը բաւական չլինի։ Երկու մանրամարդուհիք պանդոկին նեղ սանդուղէն վեր ելնել սկսան առաջին դստիկոնն երթալու համար. երկուքն ալ զուարթ, նոյն իսկ Արտեմիս, զոր բաց օդի մէջ պտոյտը կը կորզէր իւր տխրութենէն։ Երկուքն ալ ամէն ժամանակէ աւելի գեղեցիկ կը թուէին իրենց երեսին գոյնին կենդանութեամբն և գեղափայլ աչերուն ուրախութեամբ, զորս այդ շրջագայութիւնը կուտար իրենց։

Կանանչ սենեակ մը մացուցին զիրենք։ Տիկին Բէրանէն քիչ մը չփոթեցաւ։ Երկու օտարական մարդիկ պարզարար կը ճաշէին փոքրիկ սեղանի մ'առջեւ։ Բայց երկուքն ալ զննելէ յետոյ քաջալերուեցաւ, հասկնալով որ պատուաւոր մարդիկ էին։ Մին վաթսուն տարեկանի մօտ բարձրահասակ և գեղատիպ ծերունի մ'էր, գլխուն մազերը ձիւնի պէս ճերմակ. հանդերձները սեւ էին, պարզ և վայելչաձեւ. աչերը սեւ, քաղցր լըրջութեամբ տպաւորեալ. իւր ցանցառ և չափաւոր շարժմունքն հանդարտ կեանք կը նշանակէին, վերջապէս իւր ընդհանուր կերպարանքովն ու վարքով հին ժամանակի Մաքրականները (տեսակ մը բողոքական) կը յիշեցնէր։ Ընկերն երեսնամենի մօտ երիտասարդ մ'էր, գռուզ նայուածքով և դժգոյն դէմքով։ Կապոյտ աչերը նուրբ և հանճարեղ գլուխ մը կը լուսաւորէին, և իրենց շարժուն արտայայտութենէն այնպէս կը թուէր թէ սրտին մէն մի արտայայտութիւնները ճշդիւ կը ցոլանային անոնց մէջ։ Մազերն ու մօրուքը խարտեաշ էին։ Բարձր ճակատը, քունքերուն կողմը թեթեւապէս կորնթարդ, խորչոմիլ սկսած էր արդէն՝ խորհրդածող մարդոց ճակտին պէս։ Նա ալ սեւ զգեստ հագած էր, յոյժ պարզ, որ իրանին վայելչագեղ նրբութիւնը կը ցուցնէր։

Երկու կանանց ներս մտնելը տեսնելնուն պէս, յարգանօք ողջունեցին զանոնք, և սկսան դաշն ձայնիւ խօսակցիլ, որպէս զի նեղութիւն չպատճառեն անոնց։

— Եւ դու կը կարծես, սիրելի՛ Մաքսս, ըսաւ ծերունին, թէ քան վայրկենէն աւելի պէտք չէ՞ մեզ։

— Ո՛չ, հա՛յր, պատասխանեց երիտասարդը։ Վերջին այցելութիւնս ա՛յնչափ տեւեց։ Քալելով կ'երթանք, եթէ կուզէք, և եթ դառնալնուս կառքը հոս կը գտնենք։

Ցեայ սրկէ ներկէ խօսքեր ըրին։ Արտեմիս և Աննա-Մարի զանոնք կը դիտէին իրենց աչքին ծայրով, և իրենք ալ տարամ խօսքեր կընէին։ Երկու զոյգերը գրեթէ միեւնոյն ժամանակ աւարտեցին իրենց նախա-

(Շարունակելի)

La publicité de l'etranger est exclusivement remise à l'Eastern Agency, Constantinople Karakeuy Déirmen Han

Պատ. Թերթի մէջ հրատարակելու խնդրանօք ։

Ի գլխաւոր կեդր. Գործ. ժողովոյ
Ազգ. Հայուհեաց Ընկ.
Ատենադպիր Ատենապետ
Մ. Գ. Հաբէշ Տ. Մ. Մաքսուտեան

ՑԱՆԿ ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԱՑ

Զանազան ազգայիններէ	27 ոսկի
Ազն. Տիկին Մառի Մ. Ցովակիմեան	1 »
	28 »

Ջեռամբ Մեծ. Միհրան էֆ. Թէքէեանի՝ Մարսիլիաբնակ Հայ Տիկիններէ

	Ֆրանք
Ազնուափայլ Տիկնայք	
Ց. Մանուկեան	40
Գ. Հայրումեանց	50
Յ. Աշըքեան	50
Յ. Սէլեան	30
Ղ. Զաքեան	30
Յ. Թիւրապեան	30
Մ. Միրզաեանց	20
Յ. Շիշեանց	20
Հ. Վարդանեան	5
Վ. Մուրատեան	10
Մեծ. Միհրան էֆ. Թէքէեան	100
	385

Մեծ. Օհան էֆ. Պաղտատլեան «Բնաիր Աստուածք» օտարազգի ականաւոր անձանց 8 օրինակ ։

Մեծ. Օհան էֆ. Պաղտատլեան «Բարի Շարժման Արժիւնիք» ամսաթերթ 1 օրինակ ։

Մեծ. Նշան էֆ. Տէմիրճիպաշեան «Գրական և իմաստասիրական Շարժում» 1 օրինակ ։

Ախտակոն ընկերութիւն «Երկրագունտ» ամսաթերթ 1 օրինակ ։

ԽՄԲԱԳԻՐ–ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ս. ԽԻԹԻՒՃԵԱՆ

VICHY

ՎԻՇԻ

Վարչութիւն, փողոց 22 Պոպոնո, Մոնմարթը.

PASTILLES DIGESTIVES. — Վիշի աղբիւրներէն հանուած աղերէն շինուած ։ Այս Բասթիյլներն ախորժահամ են և ստամոքսի թթուութեանց և դժուարամարսութեանց դէմ շատ ազդու ։

SEL DE VICHY POUR BAINS. — Բաղնիքի համար ծրար մը աղ բաւական է այն անձանց համար որք Վիշի չեն կրնար երթալ ։

Կեղծերէն զգուշանալու համար պէտք է ԲԱՆԵՑՆՈՂ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ դրոշմը բոլոր արտադրութեանց վրայ փնտռել ։

Ամեն դեղագործաց և դեղավաճառաց քով կը գտնուի ։

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԹՈՒՆՈՒԶԵԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ

Թունուզի մէջ բարեգործական հաստատութիւններ հիմնելու համար ։

5	ՄԵԾ ՎԻՃԱԿ 100,000	ֆրանք
2	50,000	»
4	25,000	»
10	10,000	»
100	1,000	»
200	500	»

Համագումար 321 վիճակ և մէկ միլիոն ֆրանք ։

ՏՈՄՍԱԿԻ ԳԻՆՆ Է ՄԷԿ ՖՐԱՆՔ ։

Վաճառողներուն զեղչով կը տրուին. տոմսակները կը տրուին դրամով, չէքով, բոսթայի Մանտայով, որք պէտք է ուղղուին առ Պ. Էրնէս Տէթրէ, ընդհանուր քարտուղար մասնախմբին, փարիզ Ռիւ տը լա Կրանժ-Պաթըլիէր, թիւ 13 ։ 7

ՔԷՅ ԵՒ ՏՕՆԱԼՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որք կը բանին ի մէջ Լոնտոնի և Արեւելեան Նաւահանգստաց, Սեւ Ծովու և Դանուբի

Շոգենաւք Լոնտոնէն կանոնաւորապէս կը մեկնին Կ. Պոլիս, Օտեսա և Դանուբ երթալու համար, և օրինաւոր սակարգներով վաճառք կը փոխադրեն Եւրոպայէն Արեւելից և Սեւ Ծովու բոլոր նաւահանգիստները ։

Օրեօս շոգենաւը, նաւապետ Ֆրէտէրիքսըն, Լոնտոնէն մեկնեցաւ մարտ 22ին Աղեքսանդրիա և Կ. Պոլիս գալու համար ։ Ամսոյս 11ին հոս պիտի հասնի և անմիջապէս Սեւաստոփոլ և Թայկան պիտի երթայ ։

Ճէյմս Հովէլս շոգենաւը, նաւապետ Լավրիք, Անվերսէն մեկնեցաւ մարտ 26ին, Մալթա, Պիրէոս, Շիրա և Կ. Պոլիս գալու համար ։ Հոս կը հասնի դէպ ի 15 ապրիլի, և անմիջապէս Դանուբ պիտի երթայ ։

Լոնտոնի մէջ այժմ բեռ կ'առնուն հետեւեալ շոգենաւք ․

Ճէյֆ Տօու, Պաթում, Բօթի և Թայկան երթալու համար, ամսոյս 20ին ճամբայ կ'ելնէ ։

Մէթօէօր շոգենաւը, նաւապետ Մօրիս, որ Մալթա, Շիրա, Կ. Պոլիս և Դանուբ պիտի երթայ ։

Լոնտոն երթալիք շոգենաւ ․

Սէսսօ շոգենաւը, նաւապետ Թիլմաուլթ, Քարտիֆէն և Սէլանիկէն հոս պիտի հասնի, և ուղղակի Լոնտոն պիտի երթայ դէպ ի 21 ներկայ ամսոյ ։

Աւելի մանրամասնութիւններ և գնոց վրայ տեղեկութիւն առնալու համար դիմել առ

ՔԷՅ ԵՒ ՏՕՆԱԼՏ
Գործակալք
Ղալաթիա, Կ. Պոլիս

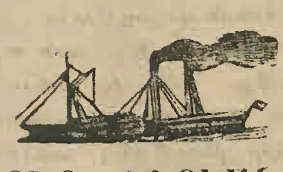

ՖՐԷՏ, ԼԷՅԼԱՆՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որք կանոնաւորապէս կը բանին Լիվըրփուլի և Արեւելից միջեւ ․

Անուանք	Թօնոյ	Անուանք	Թօնոյ
[illegible]	2,500	[illegible]	3,700
[illegible]	2,500	[illegible]	3,700
[illegible]	2,500	[illegible]	3,700
[illegible]	2,500	[illegible]	5,500
[illegible]	3,700	[illegible]	5,500
[illegible]	6,000	[illegible]	5,500
[illegible]	6,000	[illegible]	2,200
[illegible]	800	[illegible]	2,500
[illegible]	2,000	[illegible]	800
[illegible]	700	[illegible]	700
[illegible]	3,700	[illegible]	3,800
[illegible]	3,700	[illegible]	6,800
[illegible]	3,700	[illegible]	6,800

Ֆալմութ շոգենաւը, նաւապետ Հօրն, Լիվըրփուլէն մայրաքաղաքս կ'սպասուի ամսոյս 13ին ։

Շաբաթական շոգենաւներու նոր գիծ մը հաստատեցաւ Լիվըրփուլի և Պօսդընի միջեւ, և ստորագրեալք հեռուկէ զատ ուրիշ վաճառք կ'ընդունին օրինաւոր սակագներով ։

Ուղեւորներու համար ամեն դիւրութիւն կ'ընծայուի ։

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ԷՏՈՒԱՐՏ ԼԱՖՈՆԴԷՆ
Գործակալ
թիւ 34, 35, 36, Եէնի Միւլէթ խան, Ղալաթիա

Նաւատերք, Պարոնայք Ֆրէտ, Լէյլանտ և ընկ. Լիվըրփուլ

Գործակալութիւնք

Կ. Պոլիս, Էտուարտ Լաֆոնդէն ․
Ճիպրալդար, Պ. Պ. Քարվըր Եղբարք ․
Աղեքսանդրիա, Կ. Լ. Վաեման և ընկ.
Մալթա, Ա. Քամիլըրի ․
Շիրա, Ա. Մ. Մավրօկորտադոյ ․
Զմիւռնիա, Պ. Ուիգօյ և ընկ.

Ն. ՊԱՔԷ ԷՆԷ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Մարսիլիայի և Բոսֆորի միջեւ կանոնաւոր բանող

Մեկնում Մարսիլիայէն ամեն տասն և հինգ օրն անգամ մը չորեքշաբթի օրերը ։

Ուղեւորաց մասին տեղեկութիւն

Տրապիզոն, Պաթում և փոքր երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Ալանէ որ Ապրիլ 11ին Մարսիլիայէն և 18ին Կ. Պոլսէն պիտի մեկնի ։

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Լա Ճէոժէ, որ ապրիլ 11ին հոս կ'սպասուի և նոյն օրն երեկուան ժամ 4ին վերստին պիտի մեկնի ։

Նաւողչէքի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար
Դիմել առ գործակատարն
ԼՈՐԱՆ ԲԸՊՈՒԼ
Մումհանէ փողոց, թիւ 114

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվըրփուլի և Միջերկրականի միջեւ բանող շոգենաւք

Անուանք	Թօնոյ	Անուանք	Թօնոյ
[illegible]	4,200	[illegible]	3,000
[illegible]	4,000	[illegible]	3,000
[illegible]	4,000	[illegible]	3,000
[illegible]	3,250	[illegible]	2,600
[illegible]	3,250	[illegible]	1,700
[illegible]	3,250	[illegible]	800
[illegible]	3,250	[illegible]	800
[illegible]	3,250	[illegible]	750

Վերոյիշեալ շոգենաւք չքնաղապէս յարդարուած են ճանապարհորդներու համար ։
Դիմել առ Ժ. Թ. ՈՒԻԹՕԼ և ընկ. Գործակալք
Մէյտանճըգ սօգագ, Պոլիս
կամ առ Պ. ՆԷՎԻՑԼ Է. ՄԱԼԹԱՍ
թիւ 1 և 3, Նարլեան խան, Վոյվոտա փողոց, Ղալաթա.
Տնօրէնութիւն, Լիվըրփուլ,
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
31, Ճէյմս Սդրիդ, Լիվըրփուլ.

Գործակալութիւնք

Աղեքսանդրիա	Ռ. Ճ. Մոս և Ընկ.
Պէրութ	Յ. Բաթթարաքի
Կ. Պոլիս	Յ. Վ. Ուիթոլ և Ընկ.
Դարդանէլ	Ֆրանք Քալվէրթ
Ճիպրալթար	Սմիթ, Իմոս և Ընկ.
Մալթա	Սմիթ և Ընկ.
Իսքէնտէրուն	Լէվի, Ֆրանք և Ընկ.
Զմիւռնիա	Պ. Ք. Ուիթալ և Ընկ.
Շիրա	Ն. Ք. Բէզիրօբուլօ

ԲԱԲԱՅԱՆԻ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվըրփուլի, Միջերկրականի և Օտեսայի միջեւ կանոնաւորապէս բանող

ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Անուանք	Թօնոյ	Նաւապետք
Այա Սոֆիա	3,000	
[illegible]	2,500	Ռոճըրս
[illegible]	2,500	Բրուքլինգ
[illegible]	2,500	Ռելիքս
[illegible]	3,500	Մարշ
[illegible]	2,800	Ֆօթըրճիլ

Այս շոգենաւք կին ճամբորդներ ալ ունին ։

Ընկերութիւնն օրինաւոր գիներով վաճառք կ'ընդունի Եւրոպական երկիրներու և Ամերիկայի համար ։

Ամեն դիւրութիւն և հանգստութիւն կը տրուին ուղեւորաց ։

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ ԲԱԲԱ ԵՒ ԸՆԿ.
Գործակալ

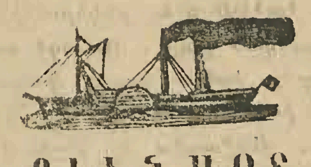

ՔԻՆՆԱՐՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որք Թագուհի Մայրենի կը բանին Լիվըրփուլի և Միջերկրականի միջեւ.

Անուանք	Թօնոյ	Անուանք	Թօնոյ
[illegible]	7,000	[illegible]	3,000
[illegible]	3,000	[illegible]	2,500
[illegible]	3,000	[illegible]	2,500
[illegible]	4,600	[illegible]	5,000
[illegible]	3,800	[illegible]	3,200
[illegible]	2,500	[illegible]	3,000
[illegible]	1,200	[illegible]	7,800
[illegible]	5,000	[illegible]	4,600
[illegible]	4,700	[illegible]	3,000
[illegible]	2,000	[illegible]	3,000
[illegible]	2,500	[illegible]	3,000
[illegible]	4,000	[illegible]	3,000
[illegible]	2,500	[illegible]	2,500
[illegible]	3,000		

Բոլոր շոգենաւք, նաւապետ Քիդըր, Լիվըրփուլէն եկաւ զանազան վաճառքով, և ի մօտոյ հոն պիտի վերադառնայ ։

Ստորագրեալս արտօնութիւն ունի ճամբորդ և վաճառք ընդունիլ Նիւ Եորքի և Պօսդընի, ինչպէս նաև Միացեալ–Նահանգաց ուրիշ կողմերուն համար՝ օրինաւոր սակագներով ։

Դիմել առ
ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՕԼԻ, Գործակատար.
թիւ 1 Քիւչիւք Հայիլ փաշա խան Ղալաթիա ։

Տնօրէնք ընկերութեան
ՊԸՐՆՍ ԵՒ ՄԱՔԻՎԸՐ
1, Ռըմֆորտ Սթ. Լիվըրփուլ.

HUILE DE HOGG

ՄՕՐԻՒ ՁԿԱՆ ԲՆԱԿԱՆ ԻՒՂ

Որոյ ազդուութիւնն հաստատուած է 25 էն աւելի տարիներու փորձովհետեւեալ հիւանդութեանց համար. կուրծքի հիւանդութիւն, թոքախտ, թոքառաջեց հիւանդութիւն, հազբուխ, յամառ հազ, խոյլ, աւշային գեղձերու ուռոյցներ. մորթի հիւանդութիւնք, սրքեւն, սպիտակ դաշտան, ընդհանուր տկարութիւն ևայլն. Նաև տկար և փափկակազմ տղաքները զօրացնելու համար շատ դիւրաւ կը խմուի ։

Օգուշանալու է սովորական իւղերէն և մանաւանդ անոնցմէ որ շահաբերական նպատակներով բնական իւղերու տեղ և իբր թէ անոնցմէ աւելի ազդութիւն և ախորժ համ տալու համար շինուած են: Այն իւղերն ուրիշ բանի չեն ծառայեր բայց միայն ստամոքսը ընդդունայն զզուեցնելու և հոգնեցնելու. երբեմն շատ վտանգաւոր ևս կրնան ըլլալ:

Բնական և զուտ ձկան իւղ գտնելու ապահովութեան համար պէտք է գտնել ՀՕԿԻ ԻՒՂԸ, որ եռանկիւնի շիշերով կը ծախուի ։ Պահանջել հօկի անունը և Բարիզի բժշկական ճեմարանէն քիմիական գործոց վրան Պ. Լուիւէօրի վկայութիւնը որ իւրաքանչիւր շիշի էթիքէթին վրայ կը գտնուի: Տէլլա Սուտայի և այլ Պոլսոյ համբաւաւոր դեղավաճառացքով կըգտնուի:

1883 տարւոյ յունուար 1 էն սկսեալ Հօկի մօրիւ ձկան բնական իւղի շիշերուն էթիքէթներուն վրայ Գաղիոյ կառավարութեան կնիքն պիտի գտնուի ուրեմն այս մասին ուշադրութիւն ընելու է:

գործարանի նշանը:

Լրագիրս ամեն օր կը հրատարակուի՝ բայց ի կիրակի և տօն օրերէ ։

Բաժանորդագրութեան տեղն է Կ. Պոլիս, Բիգա փաշա եօգուշը Շարք չարշըսը թիւ 35 Մասիսի խմբագրատունը ։ Իսկ գաւառաց մէջ հետեւեալ հոգաբարձուաց գրասենեակները ․

ԿԱՐԻՆ Յօհաննէս էֆ. Տ. Մելքիսեդեկեան ․
ԵՐԶՆԿԱ ․ Ե. Շաւարշ էֆ.
ՍԵԲԱՍՏԻԱ. Երանոս էֆ. Աթամալեան ․
ՍԱՄՍՈՒՆ ․ Մկրտիչ էֆ. Մուրատեան
ՌՈՏՈՍԹՕ ․ Արժ. Տ. Արիստակէս քահանայ Ֆէսլեան ․
ԶՄԻՒՌՆԻԱ ․ Աւետիս էֆ. Քէօսէեան ․
ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ Խոսրով էֆ. Խսկէեան ․
ՏՐԱՊԻԶՈՆ ․ Սահակ էֆ. Էթմէքճեան.
ԵՒԴՈԿԻԱ. Գէորգ էֆ. Նազարեան
ՄՈՒՇ. Արմենակ էֆ. Խանազատեան
ՎԱՆ. Պետրոս էֆ. Գաբամաճեան
ԲԵՐԻԱ. Սեդրակ էֆ. Խարաճեան
ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏ. Թովմաս էֆ. Թաշճեան.
ԵԴԵՍԻԱ. Գէորգ էֆ. Կ.Ոսկերչեան
ԶՕՔՇԱՆ. Ֆէրհատ էֆ. Ս. Ֆէրհատեան.
ՏՓԽԻՍ. Պ. Նիկողայոս Տ. Ղեւոնդեան.
ԿԱԼԿԱԹԱ. Պետրոս էֆ. Հէքիմեան.

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա 30 մարտ

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ
(Օսմ. ոսկին 100 ղրուշի հաշուով)

Լոնտրա 3 ամիս, ղրշ.	110, 38	առ Անգլ. լիր
Փարիզ 3 » ֆր.	22,82	առ Օսմ. լիր

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Օսմ. փօխա. զեղուեալ (դ. կ.)	13,13
» ․ ․ զեղուեալ	13,13
» ․ ․ կէս օրին	13,13
Եգիպտ. միաց. բաց. ոսկի	84,38
	Անգլ. լիր
Ըստ Իպէթիք Ֆէնէրալ 6 0/0	5, 3
» Օթոման	4, 0
Կ. Պոլսոյ Պանքան	8.10
Քրէտի Ֆէնէրալ 6 0/0 Օսմ. լիր	7,
Փոխ. 1863 (Մուքթանի) 6 0/0 Ֆր.	77
» 1865 » 6 0/0	74,
» 1869 (Բենոր) 6 0/0	64,50
» 1872 (Գօն տիւ թրէզօր)	23,
» 1873 (Բենոր) 6 0/0	59,
Ռումէլիի երկաթուղի	58,
Լուրջուած (դ. կ.)	176,
Թումբուզ Օսմ. լիր	330,
Շօթաղրամ »	985
Չէքվալէսիգ	35
Ռէժօր	—

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ
(Օսմ. ոսկին 100 ղրշէն)

	Ղրշ.	
Անգղիական ոսկի	110	2
Գաղղիական »	87	34
Ռօյ	90	5
Գրէմէց	51	25
Գասաղոն Թուղթ (դարէք)	910	
» տրծաթ (Նոր)	90	
Մէճիտիէի տարբերութիւն	108	8
Վէզնօց	103	30
Չէնքէնց	103	25
Մէթալիք	102	

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտրա 10 ապրիլ

Անգղ. քօնս.	102 3/4
Օսմ. »	12
Փոխ. 1865	14 3/4
» 1869	12 7/8
» 1871	77 1/2
» 1872	24 1/4
» 1873	11 7/8
» 1877	87 7/8
Պանք Օթոման	20 3/8
Ռուս. փոխ. 73ի	87 1/4
Եգիպտ. միացեալ	76 1/2
» արտօնեալ	99
Տայրա Սանիէ	76
Փոխ. Ռօշիլտ	97 1/4
Փոխանակագիր Փարիզի վրայ	25 436

Փարիզ 10 ապրիլ

Գաղղ. քօնս. 3 0/0	113.75,
» » 5 0/0	89,30,
Օսմ. քօնս.	12,17
Փոխ. 1865 Ֆր.	75
» 1869	66
» 1873	60
Օսմ. Երկաթուղի	58 12
Պանք Օթոման	766,50
Քրէտի Լիոնէ	382,
Ռուս. փոխ. 5 0/0 (1877)	92,5/8
» » Արեւելեան	—
Իտալ. քօնս.	91,35
Եգիպտ. միացեալ	387.50
Փոխանակագիր Լոնտ. վրայ	25,24

Վիեննա 10 ապրիլ

Փոխ. Լոնտրայի վրայ	119,65
Ռումէլիի երկաթուղի	27,50

ԿԷՑ ՕՐ 5,20

Աշխարհքի զարմանալիքը ։
Համաշխարհային Մազի Նորոգիչը ․

ՏԻԿԻՆ Ս. Ա. ԱԼԼԷՆԻ

Իրաւցնէ ինքն իսկ գերածայր կատարելութիւն, որով ամեն անգամ որ ուզուի կրնայ մազերը իրենց առջի գեղեցկութեանը դարձուիլ, ու իրենց թարմ գոյնին ու փայլին վերածուիլ: Կընորոգէ մազերուն կենդանութիւնը, ոյժը և աճումը ու ։ Ոսկեզօծ մէկցի կ'ընէ Թեփը ։ Ընտիր Նորոգիչէ մազերու, և բուրումնաւէտ զմայլելի և առատ ։ Գլխաւոր մթերանոցը (114 and 116, Southampton Row). Լոնտոն է՝ Նոյնպէս Բարիզ ու Նիւ Եօրք ։ Կը վաճառուի ամեն սափրիչներու, անոյշ իւղագործներու և անգղիացի դեղագործներու քով ։

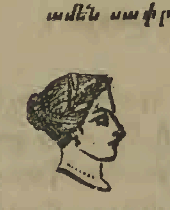 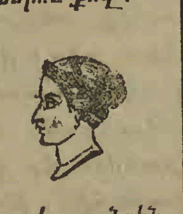

ՀԱՐՍՆԵԿԱՆ ՕՇԱԼԿԱՓՈՒՆՋ․

ԳԵՂԵՑԿԱՑՈՒՆԵԼՈՒ ՄԱՐՄՆՈՅ ԳՈՅՆԸ
ՄԻՇՏ ԾԱՂԿԱՓԹԻԹ, ՄԻՇՏ ԹԱՐՄ ։

Մէկ փորձ մը բաւ է համոզել ամեն Տիկին որ այս ծաղկէնները կը գերազանցեն ուրիշ որ և է ջուր երեսի փոշի ։ Քանի մը վայրկեանի մէջ երեսի, վզի, թեւերու և ձեռքերու քնքուշ փափկութիւն և մարմարինի ճերմկութիւն, հանդերձ լեյակի և վարդի անոյշ գունովն ու հոտով ։ Մէկցի կ'ընէ Թեփը, երեսի ցանը արևայրուքը, և ամեն բրտութիւն և բիծ ։ Գլխաւոր մթերանոցը Լոնտոն է (114 and 116, Southampton Row). Նոյնպէս Բարիզ ու Նիւ Եօրք ։ Կը վաճառուի սափրիչներու, անոյշ իւղագործներու և անգղիացի դեղագործներու քով ։

ԿԵԱՆՔ, ԱՃՈՒՄՆ և ԳԵՂ ՄԱԶԵՐՈՒ ․

ՄԷԼՐՈԶ

ՄԱԶԵՐՈՒ ՄԷԿ ՀԱՏԻԿ ՆՈՐՈԳԻՉ ․

Իր մէջը կը բովանդակէ ամեն յատկութիւն որով առատ մազ մը, որ "Բնութեան գեղեցիկ Պսակն" է, կրնայ պահպանուիլ ու նորոգուիլ ․ Մէլրոզը ներկ չէ ։ Մէլրոզ գործածէ, երբ որ մազերու դմէջ ճերմակ իյնայ կամ ճերմկին ։ Մէլրոզ գործածէ, երբ որ մազերդ սկսին թափիլ, և կամ երբ որ թեփոտին ։ Կը վաճառուի իրկու չափ շիշով, ամեն դեղագործներու քով և անոյշ իւղագործներու ։ Գլխաւոր մթերանոցը Լոնտոն է (114, Southampton Row). Նոյնպէս Բարիզ ու Նիւ Եօրք ։

☞ Տիկին Ս. Ա. Ալլէնի "Համաշխարհային Մազի Նորոգիչը" "Հարսնեկան Օշալկափունջը" և "Մէլրոզ Մազերու Նորոգիչը" կը վաճառուին ։

Կ. Պոլիս Ս. Քանդլիւք եղբարց քով, Ֆարմասի Պրիթանիք Բերա Մեծ փողոց և Էսմընտ Քարիւէնայի քով, Անգլիական մթերանոց, Նիւքուպ Գալըրըըմ Ղալաթիա ։

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԻՒՆ

NORTH BRITISH AND MERCANTILE
Insurance company
ՆՈՐԹՀ ԲՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԷՐՔԸՆԹԱՅԼ
Լոնտրայի և Էտինպուրկի ապահովութեան ընկերութիւն Անգլ. Լիր.

Բաժանորդագրեալ դրամագլուխ	2,000,000
Վճարեալ դրամագլուխ	500,000
Պահեստի դրամ հըրդեհի ճիւղէն գոյացեալ	1,218,495–1,718,495
1881ին զուտ հասոյթը	1,024,460

NORTHERN
Assurance company
ՆՕՐԹՀԸՐՆ
Լոնտրայի և Էպըրտինի ապահովութեան ընկերութիւն Անգլ. Լիր.

Բաժանորդագրեալ դրամագլուխ	3,000[illegible]
Վճարեալ դրամագլուխ	150,000
Պահեստի դրամ հըրդեհի ճիւղէն գոյացեալ	380,000–580[illegible]
Զուտ հասոյթ 1878ի	58[illegible]

Ստորագրեալք իրենց բազմաթիւ յաճախորդաց և այս քաղաքիս ընդհանուր հասարակութեան կը ծանուցանեն թէ իրենք վերոյիշեալ երկու ընկերութեանց միացեալ գործակատար ընտրուած ըլլալով, այնպիսի դրութեան մը մէջ կը գտնուին, որով հրդեհի դէմ ապահովութեան մեծ դիւրութիւններ կը մատուցանեն ։

Ապահովութեանց կարգադրութիւնները կը բաղկանան երկու ընկերութեանց մէջ համեմատական բաժանումէ մը, և այսպէս ապահովութեան և դիւրութեան աւելնալովը՝ Ընկերութիւնս ալ կրնայ աւելի մեծագումար ապահովութիւններու ինքզինք ներկայացնել ։

Գրեթէ ամեն կարգի վտանգաւոր ապահովութիւնք կրնան ընդունուիլ ի Բերայի, Ղալաթիոյ և Պոլսոյ մէջ, նոյնպէս մօտակայ քաղաքները, գիւղերը և գաւառները ։

MARITIME
Insurance Cie limited of Liverpool
Capital Lt. 500,000
ՄԱՐԻԹԱՅՄ
Ծովային ապահովութեան ընկերութիւն

Դրամագլուխ 500,000 Անգլ. լիրա

Ստորագրեալք, շոգենաւերը, առագաստանաւերն և անոնց մէջի վաճառքներն ու կարասիները խիստ օգտակար պայմաններով ապահովելու իշխանութիւն ստացած են ընկերութեան կողմէ ։

Գիներուն և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնալ ուզողք պէտք է դիմեն Սթիա Քօմիսիօն խանի անկիւնը՝ երկաթէ կամուրջին վրայ նայող սենեակը և Տնօրէն ամեն գործառնութեանց Գործակատարն յիշեալ Ընկերութեան

ԳՈՌՆԻԿ Ե. ՍԷՐՈԲԵԱՆ ՃՕՀՆ ՐԱՈՒԼ